

Tvímánuður

Mynd/*Foto:* Árni Thorsteinsson

Þorri

Hvammshlíðardagatal

Nýjar myndir, gamlar myndir, pælingar
& fróðleikur úr fjöllunum

Einmánuður

Sólmánuður

2023

Isländischer Kalender &
alte Zeitrechnung isl.–dt.

9 783981 821673

Þetta gat er ætlað til þess að hengja dagatalið þannig upp (nota pappann með!) að aukasíðurnar sjást fyrir ofan hverja mánaðarsíðu.

Kæru notendur.

* Upplýsingar finnst á Facebook, leita eftir "Hvammshlíðarostur".

Það styttist ört í tvímánuð, rigning og rok minnir á það að haustið er í rauninni komið og einu sinni enn er ég sest við tölvuna til að klára dagatalið. Ótrúlega viðburðaríkt ár er að baki og þónokkuð af því er enn í gangi einmitt þessa daga. Fyrst og fremst hefur það verið "riðurannsóknin mikla" sem setti sinn svip á nærri því allt sem ég gerði og hugsaði síðan vorið 2021. Meira um hana á aukasíðunum sem tilheyra janúar og febrúar. Hvammshlíðarosturinn varð að bíða í bili, en ég fann nýlega lausn til að hefja samt framleiðslu að minnsta kosti í smáum stíl og einmitt þessa daga eru loksins fyrstu ostarnir tilbúnir til sölu.*

Mjög skemmtilegt að sjá hvað að alíslenska hráefnið nýtur sín vel – einnig hér – án innfluttra efna: Mjólk úr íslenskum kúm sem líður vel og sem eru svo gott sem hundrað prósent ættaðar af þeim "landnámskúm" sem komu til landsins fyrir meira en 1100 árum. Íslenskt sjávarsalt frá Vestfjörðum. Íslensk súrmjólk. Og ekki síst krydd beint úr íslenskri náttúru: blóðberg, fjallagrös, birkilauf, hvannalauf og söl. Það vill svo skemmtilega til að það er samt suðrænn blær yfir ostinum, að minnsta kosti hvannaostinum sem minnir nefnilega á ólífur á bragði!

Þessi alíslenski osturinn er í rauninni táknrænt dæmi og mig langar að koma aðeins meira á framfæri í þessu samhengi. Reynslan sýnir aftur og aftur að íslensk matvæli, sem eru tilbúin frá grunni úr íslensku hráefni, eru einfaldlega best. Ástæðurnar eru augljósar: Við erum svo heppin að "verksmiðjuvæðingin" átti sér aldrei stað í íslenskum landbúnaði (nema við svína- og kjúklingarækt og hvorug þeirra á sér neina íslenska hefð). Bændur eru í langflestum tilfellum enn í dag fjölskyldur sem sinna skepnunum sínum með alúð og einlægni. Eiturefna-notkun er í algjöru lágmarki, syklalyf er ekki notað nema í lækningaskyni og – síðast en ekki síst, það mætti tala miklu meira um það! – íslenskt búfé má haga lífi sínu hér samkvæmt eðli sínu. Sérstaklega á þetta við sauðfé. Kindur lifa á sumrin eins og villifé, búa yfir hæfileika sem hafa verið þróaðir í mörg hundruð ár undir erfiðum kringumstæðum, og nýta plöntur á meðan sem eru til "hvort sem er". (Ofbeitarvandamálið er í langflestum landshlutum úr sögu síðan fyrir löngu, á Norðurlandi er það meira að segja öfugt: Of lítil beit leiðir til þess að allt fer í sinu, grasið hverfur, mosi tekur við.) Allir eru að tala um sjálfbærni – hér er hún!

Ég veit ekki um neitt annað land í "vestrænum" heimi sem er slíkt paradís varðandi landbúnað og Ísland. Það er ekki sjálfgefið – neytendur verða að styðja hann. Það er einfalt: Sneiðum framhjá innfluttum mjólkurvörum, innfluttu grænmeti og alveg sérstaklega framhjá innfluttu kjöti! Kaupum íslenskt í staðinn! Og ef það er ekki til í búðinni, kvörtum yfir því hjá verslunarstjóranum! Og, kæri bændur: Verum stolt af því að vera íslenskir bændur!

Jæja, ég læt þetta duga núna. Góða skemmtun við fimmta dagatalið!

Hvammshlíð, á heyönnum 2022 Karólína Elísabetardóttir

Gott að vita: Á aðalsíðunni er hver og ein mynd raunverulega tekin í mánuðinum þar sem hún birtist og ég tók allar myndir sjálf eins og áður, nema annað komi fram. Dagatalið inniheldur gömlu mánuðina, merkisdaga og gömlu vikutölurnar. Ég nota dagsetninguna í "nýja stíl" síðan 1700.

14.	byrjun 14. viku á nútímamáli (1. vika í byrjun janúar)
14.	byrjun 14. viku vetrar
14.	byrjun 14. viku sumars
Harpa	sumarmánuður
Ýlir	vetrarmánuður
●	nýtt tungl
☽	fyrsta kvartil
○	fullt tungl
☾	síðasta kvartil
mán	venjulegur virkur dagur
Lau/sun	helgi
mán	"rauður dagur" (almennur frídagur, hér mánudagur)
Kertasníkir	nafn jólasveins sem kemur þann dag

Loksins: fyrstu söluostarnir eru tilbúnir!
Endlich: verkaufsbereiter Käse (betrifft nur Island)

Loksins eftir 7 ár: Dráttarvélarslóðin frá þjóðveginum heim verður að upphækkuðum vetrarfærum bílvegi!
Endlich: eine wintertaugliche Straße zum Hof!

Baugur og Kappi ánægðir með framvinduna

Hvammshlíð – uppfærðar myndir!
Aktualisierte Bilder!

Hjörðin stækkaði aðeins meira. Ekki furða sig: Gráar, grámórauðar og golsóttar kindur skipta um andlitslit eftir árstímum.
Die Herde ist noch ein bisschen gewachsen. Und nicht wundern: Schafe mit den Mustern Grau und Golsótt ändern die Gesichtsfarbe im Jahreslauf.

Dieses Loch ist dazu gedacht, den Kalender mithilfe des Lochs aufzuhängen (Rückpappe nutzen!) und damit die "Zusatzseiten" immer oberhalb der jeweiligen Kalenderseite zu sehen.

Liebe Nutzerinnen & Nutzer,

Der August neigt sich dem Ende zu, prasselnder Regen und Sturm erinnern daran, dass der Herbst eigentlich bereits da ist, und wieder einmal sitze ich am Rechner, um den Kalender druckfertig zu machen. Ein unglaublich ereignisreiches Jahr liegt hinter mir, und einiges Entscheidende ist auch in diesen Tagen im Gange. Im Vordergrund stand und steht die "große Scrapie-Studie", um die sich seit Frühjahr 2021 fast alles gedreht hat. Mehr darüber findet sich auf den Zusatzseiten der Monate Januar und Februar. Die Produktion in meiner kleinen Käserei musste derweil warten, aber ich habe nun eine Lösung gefunden, wie ich zumindest in kleinem Stil "trotzdem" Hvammshlíð-Käse anbieten kann. (Nach wie vor aber nur innerhalb Islands.)

Soeben befinden sich außerdem die Bauarbeiten rund um eine geradezu revolutionäre Verbesserung im wahrsten Sinne des Wortes auf den letzten Metern: Aus dem Traktorpfad wird endlich eine Hofzufahrtsstraße, die auch im Winter mit dem Auto befahrbar ist (von schneebedingten Ausnahmen abgesehen). Bisher musste ich das Auto im Winter unten an der öffentlichen Straße parken und die letzten rund 700 m zu Fuß gehen. An sich kein Problem, aber umständlich beim Transport schwerer Sachen und im Schneetreiben u. Ä.; im Fall des Falles auch ein Sicherheitsrisiko. Bestimmte Verbesserungen hatten sich bereits dadurch ergeben, dass ich – dank des Kalenders – vor drei Jahren zumindest einen Traktorpfad anlegen lassen konnte. Aber auch er war oft unpassierbar. Daher bin ich sehr froh, dass wir hier nun endlich "normale" Verhältnisse haben werden, auch wenn die Kosten dafür immens sind!

Zur aktuellen Ausgabe: Die Zusatzseiten thematisieren diesmal ganz unterschiedliche Aspekte des isländischen Lebens, sowohl der Gegenwart als auch der Vergangenheit. In manchen Fällen (speziell auf der Seite mit den Fotos aus der Sammlung von Rebekka Aðalsteinsdóttir) hätten Erklärungen für Nichtisländer so viel Platz eingenommen, dass dies auf Kosten der Fotos hätte geschehen müssen. Hier habe ich auf längere deutschsprachige Texte verzichtet. Die Bilder sprechen aber dennoch für sich, denke ich! In diesem Sinne viel Spaß mit der nunmehr 5. Ausgabe!

Hvammshlíð, im Monat Heyannir 2022 *Karólína Elísabetardóttir*

Hinweise: *Jedes einzelne Bild wurde wirklich in dem Monat aufgenommen, auf dessen Blatt es erscheint, und ich habe wie bisher alles selbst fotografiert, sofern nicht anders erwähnt. Der Kalender bietet Kalenderwochen, Mondphasen und (isländische) Feiertage. Die deutschen Feiertage lassen sich daraus leicht ableiten. Zudem enthält er die alten isländischen Monate und die Zählung der Sommer- und Winterwochen samt weiterer wichtiger Tage. Oberhalb jedes Kalenderblattes (lochen und komplett aufklappen, s. Hinweis ganz oben!) befindet sich die Extraseite.*

14.	*14. Kalenderwoche (Beginn)*	sun	*sunnudagur = So*
14.	*14. Winterwoche (Beginn)*	mán	*mánudagur = Mo*
14.	*14. Sommerwoche (Beginn)*	þri	*þriðjudagur, 3. Tag = Di*
Harpa	*Sommermonat*	mið	*miðvikudagur, "Mittwochentag" = Mi*
Ýlir	*Wintermonat*	fim	*fimmtudagur, 5. Tag = Do*
●	*Neumond*	fös	*föstudagur, "Fastentag" = Fr*
☽	*Halbmond, zunehmend*	lau	*laugardagur, "Waschtag" = Sa*
○	*Vollmond*		
☾	*Halbmond, abnehmend*		
mán	*normaler Werktag*		
Lau/sun	*Wochenende*		
mán	*Feiertag (in dem Fall Mo)*		
Kertasníkir	*Name des Weihnachtsmanns, der an diesem Tag kommt*		

Karólína

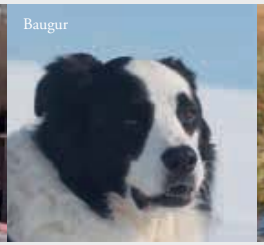

Baugur

Kappi

Gústa
Doppa
Tilda
Lína
Mía
Drottning
Funa
Nína
Helga
Dóra
Loki
Freyja
Sólrún
Bragi
Ljúfur
Silfri
Hildur
Grámóri
Sproti
Mías
Fríða
Njáll
Bjarki
Fálki
Iða
Elín
Lagsi
Snorri
Ugla
Glóa
Lilja
Verðandi
Vildís
Freyr
Gísli
Katla
Ronja
Lúsía
Sjafnar
Haki
Hamingja
Heiðrún
Garún
Magga
Seli
Ásta
Elsa Þokkadís
Fjóla
Gutti
Auður
Gummi Kóngur
Ingvi
Dreki
Funi
Flóki
Siggi
Steini
Blákukka
Sóley
Engjarós
Víðir
Bleikur
Ófeigur
Eitill

Riðurannsóknin mikla

Riða í sauðfé hefur verið alvarlegt vandamál á Íslandi í meira en 100 ár, síðustu árin sérstaklega á Norðurlandi. Þessi ólæknandi og banvæni sjúkdómur stafar af því að prótein í svokölluðu príonpróteini – sem finnst í svo gott sem öllum spendýrum – aflagast. Það verður óeðlilega seigt og á sama tíma smitandi. Áhrifin eru mest á heilann og taugakerfið. Til þessa var alltaf skorin öll hjörðin niður ef riðusmituð kind fannst – sem er með það versta sem sauðfjárbóndi getur lent í. En smitandi prótein getur varðveist í marga áratugi í umhverfinu og leynst víða, þess vegna ber niðurskurður einn og sér ekki endilega árangri. 15 af þessum 16 riðutilfellum sem komu upp síðan 2015 – öll á Norðurlandi – voru tengd eldri riðutilfellum þannig að riða getur komið upp aftur og aftur á sama bæ eftir niðurskurð.

En sem betur fer er til einföld lausn sem hefur verið notuð í mörgum löndum síðan fyrir 20 árum: Kindur með ákveðnar stökkbreytingar eða "breytileikar" (polymorphisms) í príonpróteininu eru talsvert minna næmar eða meira að segja **ónæmar fyrir riðusmiti.** Þessir breytileikar erfast á einfaldan og beinan hátt og það er hægt að rækta upp riðuþolinn sauðfjárstofn innan fárra ára ef það er gert á skipulagðan hátt. Þekktastur og alþjóðlega viðurkenndur er breytileikinn R171 eða **ARR**. Lengi var haldið að svoleiðis breytileiki sé ekki til hér á landi og síðan 2004 meira að segja hætt að leita eftir honum. En nokkrar umfangsmiklar rannsóknir á Ítalíu upp úr 2007 sýndu fram á að einnig breytileikinn **T137** hefur sterklega verndandi áhrif þar á landi. Rannsókn sem Stefanía Þorgeirsdóttir gerði á Keldum á tíunda áratugi lét í ljós að T137 er til í íslenska sauðfjárstofninum. Ég var svo heppin að rekast á rannsóknirnar bæði frá Ítaliu og frá Keldum einmitt á réttum tímapunkti, vorið 2021 þegar umræðurnar um breytingarþörf í baráttu við riðu voru komnar á fullt.

Markmiðið var augljóst: Það þyrfti bara að finna núlifandi kindur með T137, kannski meira að segja með R171, og byrja að rækta upp riðuþolinn stofn! Í stuttum orðum rakst ég í kjölfarið á Christine Fast og Gesine Lühken prófessor, riðusérfræðinga í Þýskalandi, sem voru strax til að setja rannsókn í gang. Samhlíða voru komin upp plön hjá Eyþóri Einarssyni hjá Ráðgjafamiðstöðinni landbúnaðarins RML að taka aftur upp leit eftir R171. Þetta saman varð ein heild með aðkomu Stefaníu – sem er í raun-inni eini íslenski riðusérfræðingurinn með áratuga reynslu sem vinnur enn við efnið – og einnig Vilhjálms Svanssonar á Keldum. Stuttu seinna komu, aðallega í gegnum Christine, sérfræðingar frá Ítalíu, Englandi, Frakklandi og Spáni inn í stóra verkefnið sem mun taka nokkur ár.

Byrjað var á því vorið 2021 að safna sýnum úr kindum víða um land á markvissan hátt. Ómissandi í þessu var styrkur Þróunarsjóðs sauðfjárræktar. Í heild voru skoðuð sýni úr fleiri en 28.000 gripum fram á sumarið 2022 (til samanburðar: Í rannsóknunum á tíunda áratugi voru tekin um 1.000 sýni). Árangurinn var sláandi. Meira um hann á febrúar-síðunni.*

En núna langar mig að nota tækifærið til að þakka öllum sem hjálpuðu til þótt þau væru ekki beint tengd verkefninu, sér í lagi öllum "**burðardýrum**" sýnatökubúnaðs og sýna, bæði innanlands og út: Angela Schamberger, Anja Warnecke, Barbara Gerken, Brigitte Visbeck, Brigitte Wendt, Christa Niebelschütz, Edda Graichen, Elísabet Magnúsdóttir, Elke Noeske, Elsche, Evelyn Ýr Kuhne, sonur & móðir, Gitte Gruber, Katja Bröker, Kristján Elvar Gíslason, Lisa Dombrowe & foreldrar, Mandy Rehork, Marinó Helgi Sigurðsson, Monika Neumann, Ólafur Jónsson, Reynir Björnsson & dóttir, Sarah Holzem & móðir, Stefanie Richter, Susanne Lieske, Tina Friedl, Wiebke Neessen og Þuríður Hermannsdóttir. Dýrmætar **upplýsingar** veittu Björn Friðriksson, Gunnar Sigurðsson, Guttormur H. Stefánsson, Hjálmar Ólafsson, Hjalti Þórðarson, Matthildur Hjálmarsdóttir, Ólafur Dýrmundsson, Sigtryggur Björnsson, Þórður Pálsson og miklu fleiri. Holger Thoms dýralæknir var lykilpersóna í því að tengja okkur Gesine prófessor saman – og lagði fram ókeypis blóðsýnatöku úr öllum norðlenskum T137-gripum. Alveg sérstaklega þakka ég **öllum sauðfjárbændum** sem tóku okkur fagnandi og gerðu allt til að koma rannsóknunni áfram – með ráð og dáðum. **Fagráð** sauðfjárræktar var ómissandi til að fjármagna allt, sér í lagi Gunnar Þórarinsson skipti öllu máli í þessu og öðru samhengi, ekki síst á frumstigi verkefnisins. Svo má ekki gleyma **MAST-fulltrúunum** Sigurborgu Daðadóttur og Sigurbjörgu Bergsdóttur, sem eru að styðja nýju stefnuna – að rækta upp riðuþolinn stofn – að kröftum. Með tilliti til fyrirrennara þeirra er það ómetanlegt.

Síðast, en síst: Í daglegri samvinnu er auðvitað **Eyþór Einarsson** alveg framúrskarandi. Brennandi áhugi á "riðumálum", þekking á sauðfjárrækt sem er varla hægt að toppa, endalaus orka, óbilandi jákvæðni, bjartsýni og raunsýni, ekki síst skemmtileg framkoma einkenna hann. Ótrúleg heppni að hann skyldi vera í þessu embætti einmitt núna, ekki hægt að hugsa sér neinn betri og er seint hægt að þakka framlagið hans í málunum nóg.

* Fullt af nyndum tengdum rannsóknini finnst á síðustu blaðsíðunni!
Auf der letzten Seite habe ich alle möglichen Fotos zusammengestellt, die im Zusammenhang mit der Studie entstanden sind.

Scrapie: die Lösung!

*Die unheilbare tödliche Schafkrankheit Scrapie ist in Island ein riesiges Problem. Bisher wurde immer die gesamte Herde "gekeult", wenn ein scrapie-positives Schaf gefunden wurde – mit das Schlimmste, was einem Schafbauern passieren kann. Aber: Schafe mit bestimmten Erbveranlagungen, z. B. R171 (=ARR) oder T137, können kein Scrapie bekommen. Man kann also ganz einfach resistente Schafe züchten, und das Problem ist gelöst! Durch eine große Studie, in die ich seit Frühjahr 2021 verwickelt bin, wird dieses Konzept nun endlich auch hier in Island verfolgt. Revolutionär für die Zukunft des Islandschafs! Neu im Vergleich zu anderen Ländern: Nicht nur R171 kommt zum Einsatz, sondern auch T137, das sich ab 2007 in Italien als resistent erwiesen hat. Diese Alternative wiederum kann auch Schafen in anderen Ländern nützen.**

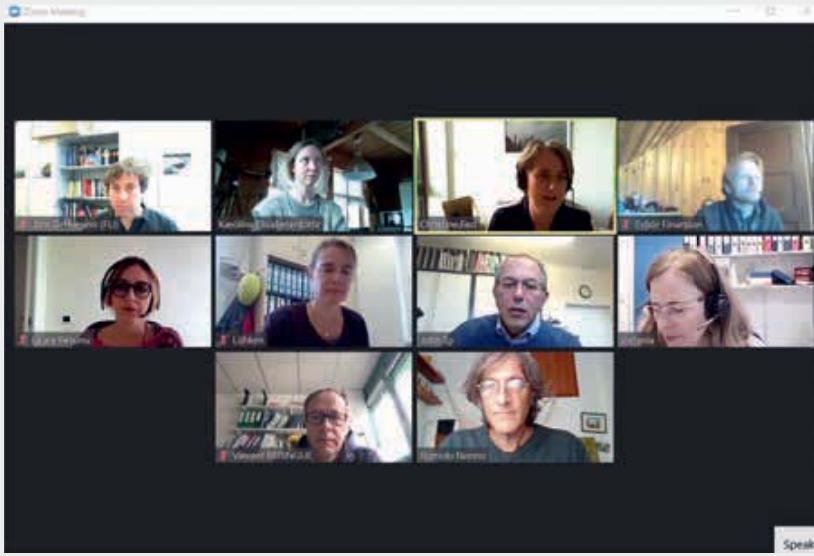

Alþjóðegt teymi að leggja sig fram til að leysa íslenska riðuvandamálið! Hér sést skjámynd af Zoom-fundi haustið 2021.
Ein internationales Team engagiert sich nun für die Lösung des isländischen Scrapieproblems! Hier ein Zoom-meeting von 2021.

Erfðir riðunæmi — *Vererbung von ARR & Co.**

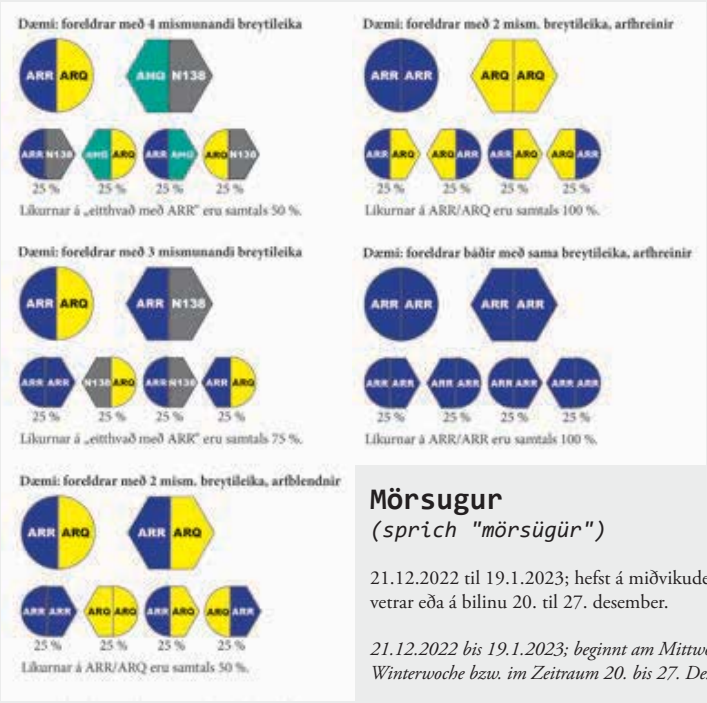

*ARR (= R171) usw. kann beliebig gegen andere Haplotypen ausgetauscht werden – wie T137, C151, V136 (= VRQ) usw. Die Bilder dürften selbsterklärend sein. Die Prozentwerte sind die Wahrscheinlichkeiten für die Haplotypen der Lämmer.

Mörsugur
(sprich "mörsügür")

21.12.2022 til 19.1.2023; hefst á miðvikudegi í 9. viku vetrar eða á bilinu 20. til 27. desember.

21.12.2022 bis 19.1.2023; beginnt am Mittwoch der 9. Winterwoche bzw. im Zeitraum 20. bis 27. Dezember.

Þorri *(sprich "thorri", th wie engl. ti-eitsch)*

20.1. til 18.2.2023; hefst á föstudegi í 13. viku vetrar (= á bilinu 19. til 25. janúar).
20.1. bis 18.2.2023, beginnt am Freitag in der 13. Winterwoche und kann im Zeitraum 19. bis 25. Januar liegen.

Trú & Dalur

Trú frá Sveinsstöðum (t.v.) er með T137/ARQ og sæðingahrúturinn Dalur frá Ásgarði (t.h.) er með AHQ=H154/ARQ. Markmið var að búa til hágæða lömb sem eru með T137 – og helst líka með H154. Líkurnar (sjá gráar tölur) voru 25 %, þ.e. 1 af 4 mögulegum lömbum. En þetta gekk vonum framar: Trú bar 1 gimbri og 3 hrútum – og 2 hrútanna eru með T137/H154! Gott þegar tölfræðin ræður ekki öllu! Hrútarnir heita Trausti (lengst t.h.) og Tryggvi (2. f.h.) í samræmi við mikilvæga hlutverkið sem þeir muna sinna í framtíðinni.

Trú war das erste heute lebende Schaf, das wir mit T137 fanden. Sie und Dalur (mit H154 = AHQ, weniger empfänglich als der Wildtyp ARQ) hatten im Frühjahr zusammen Lämmer. Das Ergebnis übertraf alle Erwartungen und die (grau dargestellten) Wahrscheinlichkeiten: 4 Lämmer, davon 3 Böcke und davon 2 nicht nur mit T137, sondern auch mit H154 (Tryggvi und Trausti)!

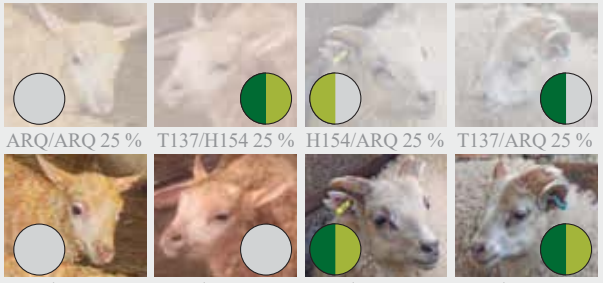

Glatt á hjalla hjá gemlingunum
Die Jungschafe haben immer was vor

Kannski eru einhverjar kindur að koma út (Kappi segir, aldrei að vita!)
Vielleicht kommen gleich Schafe aus dem Gang (Kappi sagt, man weiß nie!)

Janúar

Mörsugur

Þorri

Sun	***1***	***Nýársdagur***
Mán	2	1.
Þri	3	
Mið	4	
Fim	5	
Fös	6	Þrettándinn
Lau	***7***	*12.* ○
Sun	***8***	
Mán	9	2.
Þri	10	
Mið	11	
Fim	12	
Fös	13	
Lau	***14***	*13.*
Sun	***15***	☾
Mán	16	3.
Þri	17	
Mið	18	
Fim	19	
Fös	20	Bóndadagur
Lau	***21***	*14.* ●
Sun	***22***	
Mán	23	4.
Þri	24	
Mið	25	Pálsmessa
Fim	26	
Fös	27	
Lau	***28***	*15.* ☽
Sun	***29***	
Mán	30	5.
Þri	31	

Frægustu kindurnar Íslands!

Þessar kindur eru ónæmar fyrir riðusmiti. Nánar tiltekið: Þetta voru fyrstu gripirnir sem fundust með T137 eða R171 (ARR). **Trú frá Sveinsstöðum** í Þingi var sú allra fyrsta – fyrsta núlifandi kind með T137. Hún fannst á þriðjudaginn, **7. september 2021** rétt eftir kl. 12 sem var söguleg stund, ekki síst fyrir Ólaf Magnússon bónda sem frétti af þessu uppi á fjalli (sem betur fer var símsamband þar!) en ekki síður fyrir sjálfa mig. Að finna þennan breytileika aftur var lykilatriði í allri rannsókn og ég hafði skoðað fleiri en 1.100 raðir áður en röðin Trúar kom fram. Fyrst var ég smeyk að þetta gæti verið tæknileg villa en sem betur fór fundum við fljótlega aðra ær með T137 á meðal ættingja hennar, **Tryggð**.

Eftir það liðu mánuðirnir en ekkert meira fannst. Við vorum meira að segja farin að hugsa um fósturvísaflutning en ákváðum að bíða með það fram á næsta árið. En nákvæmlega 4 mánuðum seinna rann upp sá dagur sem breytti öllu í sauðfjárrækt á Íslandi: föstudagur, **7. janúar 2022.** Þetta byrjaði með því að (aftur!) rétt eftir kl. 12 fannst loksins þriðja kindin með T137, **Tignarleg,** líka á Sveinsstöðum en ekki beint skyld Trú og Tryggð. En rétt eftir kl 18 fann ég eitthvað sem ég í fyrstu þorði ekki að trúa: breytileika í sætinu 171! **ARR! Það sem allir héldu að væri ekki til á Íslandi!** Hjartað mitt tók kipp en ég hugsaði: "Æ, örugglega tæknileg villa ..." En skrifaði samt gripanúmerið niður til öryggis: 7717. Þá, bara fáum röðum síðar, aftur sami breytileikinn! Engin villa kannski? Bara veruleiki?

Sem betur fer eru öll sýni raðgreind í báðar áttir, fram og til baka. Ég hoppaði titrandi niður á skjánum þar sem baka-raðirnar sáust – og fann sama breytileikann! Í báðum röðum! Þá hringdi ég í Eyþór sem varð sögulegt símtal, og strax á eftir í Gesinu prófessor sem – þrátt fyrir föstudagskvöld – gat staðfest eftir hálftíma að ég hafi túlkað niðurstöðurnar rétt. Aukasýnataka úr gripunum tveimur – sem voru **Njálu-Brenna og Gimsteinn frá Þernunesi** í Reyðarfirði – og hrað-raðgreining hjá Matís voru þá næstu skrefin í þessari ótrulegu sögu sem breytti öllu: Alþjóðlega viðurkenndi riðuþolni breytileikinn R171 eða ARR var loksins fundinn á Íslandi!

Til að toppa þennan dag fannst rétt fyrir kl 19 í fyrsta skiptið T137 á nýjum bæ: á **Straumi** í Fljótsdalshéraði. Meira að segja var kindin móbotnótt og ferhyrnd! Það sannar sig að talan 7 hefur sérstaka þýðingu – ekki bara þegar jörðin var sköpuð heldur líka þegar grunnurinn að nýrri, bjartri framtíð íslenskrar sauðfjárræktar varð óvænt til. Síðan hafa óvæntur fjöldi gripa bæst í hópinn sem er aðallega stóru RML-arfgerðagreiningarátakinu að þakka. Á hverri meira né minna en 8 bæjum hefur fundist T137, en Þernunes er samt ennþá eini bærinn með R171 (ARR). Þetta mun breytast strax í vor þegar lömbin undan tilvonandi sæðingahrútum með T137 og ARR koma í heiminn víða um land, sérstaklega á riðuáhættusvæðunum. Þetta verða meira að segja nokkur þúsund lömb ef allt gengur upp. En Trú og Njálu-Brenna voru þær fyrstu …

Die berühmtesten Schafe Islands!

Diese Schafe sind resistent gegen Scrapie. Wir haben sie im Rahmen unserer Untersuchung von rund 28.000 Individuen gefunden – sie sind die ersten heute lebenden (erwachsenen) Schafe Islands mit T137 (oberste fünf Zeilen) oder mit R171 (= ARR, untere zwei Zeilen). Die Buchstaben im Kreis bezeichnen die Herkunftshöfe, erklärt im Feld am rechten Rand. Sie liegen alle im Nordland, bis auf Straumur und Þernunes im Ostland.

R171 (ARR) ist international als resistent anerkannt, und weltweit wird mit diesem Ziel gezüchtet. Außer in Island. Lange Zeit dachte man, es gebe kein R171 hierzulande, nachdem vor gut 20 Jahren rund 1.000 Schafe untersucht worden waren; bald danach wurde sogar die Suche nach R171 eingestellt, da die damaligen Verantwortlichen so überzeugt von der Keulungsstrategie waren. Im Frühjahr 2021 haben wir die Suche danach und nach T137 wieder aufgenommen – und wurden am 7. September mit T137 und am 7. Januar 2022 sogar auch mit R171 fündig. Sensationell für die isländische Schafzucht! Endlich ist ein Ende der furchtbaren Keulungen in Sicht!

Góa (*spri.ch "goua"*)
19.2. til 20.3.2023; góa hefst á sunnudegi í 18. viku vetrar, upphafsdagurinn getur því verið á bilinu 18. til 24. febrúar.
19.2. bis 20.3.2023; góa beginnt am Sonntag in der 18. Winterwoche, also zwischen 18. und 24. Februar.

Snorri, Vildís, Sólrún, Lúsía

Veðrið að versna – best að skella sér inn
Das Wetter wird schlechter – schnell rein!

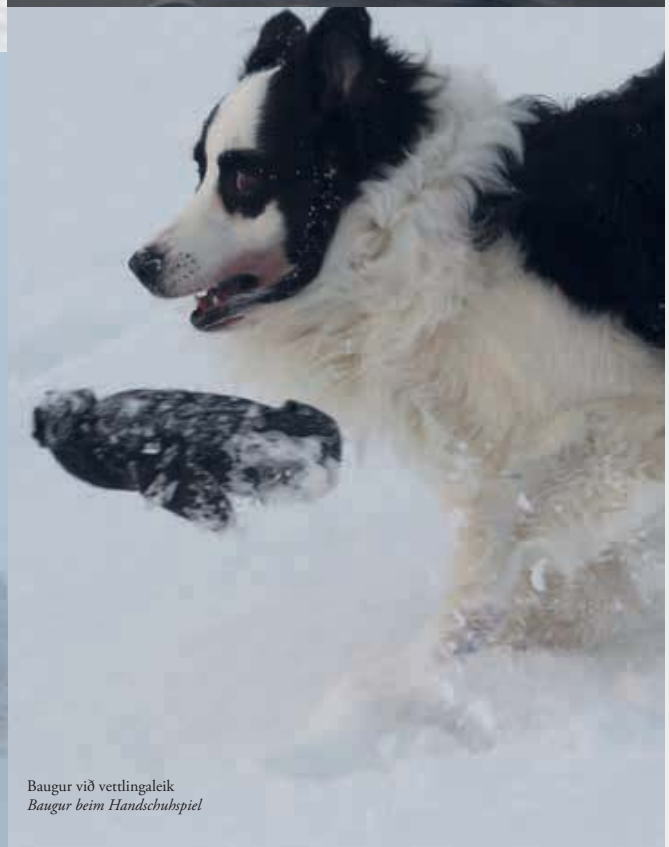

Baugur við vettlingaleik
Baugur beim Handschuhspiel

Febrúar

Þorri

Góa

Mið	1		
Fim	2		Kyndilmessa
Fös	3		
Lau	***4***	*16.*	
Sun	***5***	○	
Mán	6	6.	
Þri	7		
Mið	8		
Fim	9		
Fös	10		
Lau	***11***	*17.*	
Sun	***12***		
Mán	13	7.	☾
Þri	14		
Mið	15		
Fim	16		
Fös	17		
Lau	***18***	*18.*	*Þorraþræll*
Sun	***19***		*Konudagur*
Mán	20	●	Bolludagur
Þri	21		Sprengidagur
Mið	22		Öskudagur
Fim	23		
Fös	24		
Lau	***25***	*19.*	
Sun	***26***		
Mán	27	9.	☽
Þri	28		

Elsa

"Sjáðu bara! Eitthvað grænt!! Ætli það sé ekki óhætt að smakka þetta?" (Dreki og Kóngur)
"Sieh nur! Frisches Grün!! Müsste doch eigentlich essbar sein, oder?"

Út um gluggann - eða inn?!
Fensterblicke

Þegar skaflarnir í kringum húsið eru að stækka þá veita þeir allt í einu innsýn – og "útsýn"! Allavega er þetta mjög skemmtilegt fyrir okkur öll – bæði inni og úti!

Wenn die Schneewehen rings ums Haus höher werden, bieten sie plötzlich ungeahnte Einblicke – und "Ausblicke"! Jedenfalls sehr unterhaltsam für uns alle – drinnen oder draußen!

Einmánuður *(sprich "eyn-maunüthür", th = ti-eitsch)*
21.3. til 19.4.2023; hann hefst á þriðjudegi í 22. viku vetrar, upphafið getur því verið á bilinu 20. til 26. mars.

21.3. bis 19.4.2023; er beginnt am Dienstag in der 22. Winterwoche, dieser Tag kann im Zeitraum 20. bis 26. März liegen.

Fríða

"Namminamm!" (Kóngur)

Funi og Siggi

Ófeigur

"Jæja!?" (Siggi og Auður)
Zwiesprache der speziellen Art

Siggi (efstur), Elsa (fljúgandi), Steini (neðstur)

Besti staður til að fylgjast með öllu!
Optimaler Ausguck

Eitill, Bleikur, Hamingja

Mars

Góa

Mið	1		
Fim	2		
Fös	3		
Lau	***4***	*20.*	
Sun	***5***		
Mán	6	10.	
Þri	7	○	
Mið	8		
Fim	9		
Fös	10		
Lau	***11***	*21.*	
Sun	***12***		
Mán	13	11.	
Þri	14		
Mið	15	☾	
Fim	16		
Fös	17		
Lau	***18***	*22.*	
Sun	***19***		
Mán	20	Vorj.	Góuþræll
Þri	21	●	Yngismannad.
Mið	22		
Fim	23		
Fös	24		
Lau	***25***	*23.*	
Sun	***26***		
Mán	27	13.	
Þri	28		
Mið	29	☽	
Fim	30		
Fös	31		

Einmánuður

1939 – f. v. Sigvaldi Halldórsson, óþekktur, Þórir Sigvaldason, Sigurður Sigvaldason, Steinunn Björnsdóttir heldur á Sólveigu Sigvaldadóttur, Guðrún Sigvaldadóttir, Guðrún Gísladóttir og Elsa Heiðdal. María Sigvaldadóttir á hestinum og hundurinn Brúsi fylgist með öllu. Úr safni Sigursteins Bjarnasonar, Stafni.

Þessi hundur hét Skrítinn – hér með Steinunni Björnsdóttur og óþekktri stúlku (1939). Úr safni Sigursteins Bjarnasonar.

Snati á Hæli í Hreppum, mögulega "skoskur" hundur. Mynd/*Foto:* Heiðrún Rósa Sverrisdóttir eða Jóhanna Steinþórsdóttir

1966: Skosk-íslenskir blendingar út af hundum Guðmunds í Krossi, fæddir í Brautarholti í Haukadal. Bingó (t. h.) fæddur 1957 og Lappi fæddur 1965. *Mischlinge aus isländischen Hunden und Border Collies.* Mynd/*Foto*: Georg Magnússon

Harpa

20.4. til 19.5.2023; hefst á næsta fimmtudegi eftir 18. apríl og er fyrsti sumarmánuður.

20.4. bis 19.5.2023; beginnt am Donnerstag nach dem 18. April und ist der erste Sommermonat.

Guðmundur Pálmi Ásmundsson á Krossi í Haukadal var brautryðjandi í notkun og ræktun Border Collie hunda ("skoskra hunda") á Íslandi upp úr 1930. Hér er hann með hundi sem hann tók með sér heim til Íslands eftir 2ja ára dvöl á sauðfjárbúi í Skotlandi. Úr safni Málmfríðar Guðrúnar Sigurvinsdóttur (dótturdóttur Guðmunds), upplýsingar eftir Georg Magnússon. *Einer der ersten Border Collies in Island.*

1963: Pollý í Stafni, úr ræktun Guðmunds á Krossi, afbragðs smalahundur. Hún var mikið gul í vöngum og fótum, einnig á kvið, með litla hvíta blesu og aðeins hvít á bringu. Grásvört á baki, hrokinhærð og loðin. Frekar stuttfætt en bolmikil og sterk. *Pollý, ein Abkömmling dieser ersten Border Collies.*

1898: Indriði í Gilhaga og Tóki að ríða yfir Svartá (í Bugum). Þessi mynd er í miklu uppáhaldi hjá mér. Mynd/*Foto*: Daniel Bruun

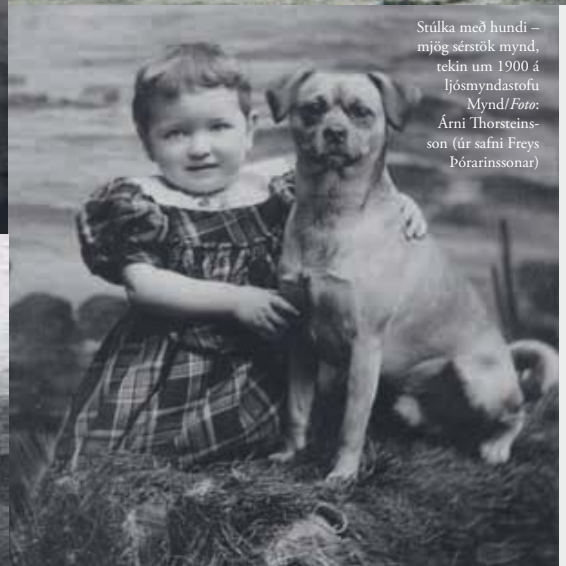

Stúlka með hundi – mjög sérstök mynd, tekin um 1900 á ljósmyndastofu Mynd/*Foto*: Árni Thorsteinsson (úr safni Freys Þórarinssonar)

Hundar á gömlum myndum - *Hunde auf alten Bildern*

Hundar hafa fylgst mannkyninu lengur en 10.000 ár og sambandið á milli manns og hunds getur verið það traustasta sem til er í heimi. Ekki síst smalahundar hafa skipað sérstakan sess. Gamlar myndir af hundum eru þess vegna sérstaklega dýrmætar.

Hunde und Menschen haben eine mehr als 10.000-jährige gemeinsame Geschichte, und es gibt unzählige Beispiele für tiefe Freundschaften ebenso wie für den großen praktischen Nutzen dieser Beziehung. Alte Aufnahmen von Hunden sind daher besonders kostbar.

1898: Frábær hversdagsmynd, líklega tekin í Reykjahlíð. Mynd/*Foto*: Daniel Bruun

Ófeigur, Iða og Bleikur (aftastur) að slappa af í góða veðrinu
Ófeigur, Iða und Bleikur (hinten) entspannen sich bei herrlichem Wetter

Dreki Selason

Bjarki klæddur eftir nýjustu tísku – *Bjarki setzt neue Modetrends*

Hyrndir vinir: Steini og Kóngur
Gehörnte Freunde

Apríl

Einmánuður

Harpa

Lau	**1**	24. ●
Sun	**2**	Pálmasunnud.
Mán	3	14.
Þri	4	
Mið	5	
Fim	**6**	○ Skírdagur
Fös	**7**	Föstud. langi
Lau	**8**	25.
Sun	**9**	Páskadagur
Mán	**10**	Annar í páskum
Þri	11	
Mið	12	
Fim	13	☾
Fös	14	
Lau	**15**	26.
Sun	**16**	
Mán	17	16.
Þri	18	
Mið	19	
Fim	**20**	1. ● Sumard. f.
Fös	21	
Lau	**22**	
Sun	**23**	
Mán	24	17.
Þri	25	
Mið	26	
Fim	27	2. ☽
Fös	28	
Lau	**29**	
Sun	**30**	

skjótt

rautt

brúnt

grátt

skjöldótt

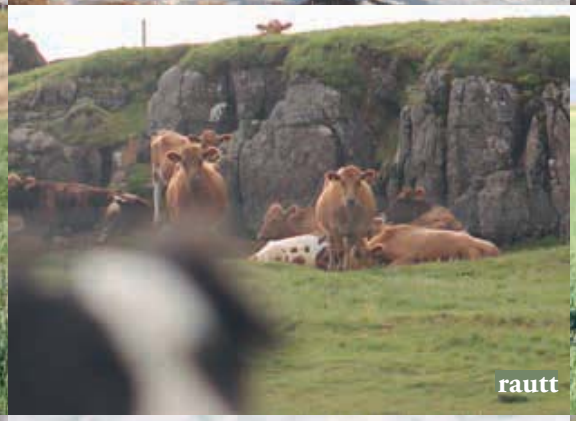
rautt

svart

grátt

flekkótt

mórautt

svart

grátt

Litaheiti ... *Farbbezeichnungen ...*

Ólíkt því sem gerðist í flestum öðrum löndum, datt engum hér á landi í hug að banna ákveðna liti í búfé. Sem betur fer – þannig varðveittist litafjölbreytileiki sem er einstakur í heiminum. En ekki eru bara litirnir margir, heldur eru litaheitin líka mörg. Og ekki eru þau öll eins heldur. Það sem heitir skjótt á hrossum, er kallað skjöldótt á kúm og flekkótt á kindum. Hér koma nokkur dæmigerð litaheiti fram sem eru ekki eins eða ekki augljós. Svo er þetta gott tækifæri til að benda á önnur heiti, sem ekki eru eins hjá öllum dýrum:

hryssur kasta	læður gjóta
ær bera	gyltur gjóta
kýr bera	hænur verpa
huðnur bera	konur fæða
tíkur gjóta	

"Stóru" kúamyndirnar tók Guðrún Lárusdóttir, Keldudal.

Anders als in den meisten anderen Ländern kam es in Island niemandem in den Sinn, bestimmte Haustierfarben zu verbieten – und die Tiere damit in "Rassen" einzuteilen, die dann alle gleich aussehen. Zum Glück. Dadurch hat sich hier eine Farbvielfalt erhalten, die weltweit einzigartig ist.

Aber nicht nur die Farben sind vielfältig, auch die Bezeichnungen dafür – und sie sind oft je nach Tierart unterschiedlich. Auf dieser Seite werden einige typische Beispiele gezeigt, bei denen die Farbbezeichnungen variieren oder nicht direkt auf der Hand liegen. (Drei der Kuhfotografien stammen von Guðrún Lárusdóttir, Keldudalur.)

Skerpla *(r mit der Zungenspitze gerollt)*

20.5. til 18.6.2023; hefst á laugardegi í 5. viku sumars, þessi dagur getur verið á bilinu 19. til 25. maí.

20.5. bis 18.6.2023; beginnt am Samstag der 5. Sommerwoche, d. h. im Zeitraum vom 19. bis zum 25. Mai.

Kæpir selur, kastar mer,
konan fæðir, ærin ber,
fuglinn verpur, flugan skítur,
fiskur hrygnir, tíkin gýtur.
Guðmundur Þórláksson (1852–1910)

Sóley

Snjór og bjartar nætur – fjallavor
Schnee und helle Nächte – das ist Bergfrühling

Ásta nýbúin að bera Engjarós og Víði – Lína og Sóley að fylgjast spenntar með
Ásta hat soeben Engjarós und Víðir geboren – Lína und Sóley sind sehr interessiert

Víðir

Maí

Harpa

Mán	***1***	***Verkalýðsdagur***
Þri	2	
Mið	3	***Krossmessa****
Fim	4	*3.*
Fös	5	○
Lau	***6***	
Sun	***7***	
Mán	8	19.
Þri	9	
Mið	10	***Eldaskildagi***
Fim	11	*4.*
Fös	12	☾
Lau	***13***	
Sun	***14***	Krossmessa**
Mán	15	20.
Þri	16	
Mið	17	
Fim	***18***	*5.* ***Uppstigned.***
Fös	19	●
Lau	***20***	
Sun	***21***	
Mán	22	21.
Þri	23	
Mið	24	
Fim	25	*6.*
Fös	26	
Lau	***27***	☽
Sun	***28***	***Hvítasunnud.***
Mán	***29***	***Annar í Hvítas.***
Þri	30	
Mið	31	

Skerpla

* Vinnuhjúaskildagi í gamla stíl og víða á Austurlandi
** Vinnuhjúaskildagi síðan 1700 nema víða á Austurlandi

Ekki spurning hverjar eru forystuærnar hér! Svarkrúna og Móblesa – Steinnes, 2015
Keine Frage, welche Schafe hier die Anführerinnen sind!

Nikulás frá Brakanda í júní 2015. Þegar ég tók þessa mynd, grunaði mig ekki að hann yrði síðar sæðingahrútur og mikill ættfaðir í minni hjörð!
Nikulás frá Brakanda im Juni 2015. Er wurde später Besamungsbock, und ein beträchtlicher Teil meiner Herde stammt von ihm ab.

Um 1959: Þessar forystukindur átti faðir Hjalta Pálssonar, höfunds Byggðasögu Skagafjarðar, Páll Sigurðsson bóndi á Hofi í Hjaltadal. Ærin fremst hét Fora, hún kom austan úr Þingeyjarsýslu 1952 eftir fjárskiptin vegna mæðiveiki 1949. Fora var lítil en góð forystuær og gegndi vel bendingum þegar verið var að reka á beitina á veturna. Aftan við eru tveir móraurðir sauðir, synir Foru. Sá eldri er aftast og var líka sæmileg forystukind en minna kvað að hinum yngri. Fora hefur líklega orðið 10 vetra gömul. *Fora – geboren 1952 und eine sowohl begabte als auch gut ausgebildete Anführeraue – und ihre beiden rotbraunen Söhne. Der hintere war ebenfalls ein guter Anführer.*
Mynd/*Foto:* Úr safni Hjalta Pálssonar

Forystufé - *Anführerschafe*

Auðvitað þarf ekki að kynna forystufé fyrir sauðfjárbændum. En ég komst að því að alls ekki allir Íslendingar gera sér grein fyrir sérstöðu þessara kinda og svo ákvað ég að tileinka þeim eigin blaðsíðu að þessu sinni! Á Íslandi datt sem sagt engum í hug að setja sauðfé eða búfé yfir höfuð í "skúffur" og búa til aðskilin kyn (t.d. bara mórautt og hyrnt í annari skúffu en hvítt og kollótt í hinni og ferhyrnt og flekkótt í þriðju osf.). En samt hefur lengi verið ræktað markvisst fé með sterka forystuhæfileika þar sem hefðbundnu ræktunarmarkmiðin á borð við mjólkurlagni, góð ull, mikill mör eða í seinni tíð mikið kjöt skiptu engu máli. Í mörgum tilfellum varð þetta "hreinræktuð" lína.

Forystuhæfileikar eru í rauninni andlegir hæfileikar og kindur sem búa yfir slíkum eru um leið sérstaklega greindar og sjálfstæðar. Útgeislun þeirra er þannig að hjörðin eltir þegar þær leggja land undir fót. Forystufé er yfirleitt áberandi vökult og forvitið, fylgst með öllu og hefur oft sérstakan áhuga á mannfólki. Þess vegna er auðvelt það þekkja það í hjörðinni – burtséð frá því að það er oftast háfættara, grennra og háreist, gjarnan blesótt, næstum alltaf hyrnt og svo gott sem aldrei hvítt. Í gamla daga, þegar fé var rekið hingað og þangað, var það afar dýrmætt ef forystukind fór á undan, hlýddi bendingum og ratað í besta falli alltaf heim, þótt svarta þoka eða stórhríð væri. Enn betra ef kindin var einnig veðurglögg – áður fyrr var engin veðurstofa með nákvæma spá og ekki síst á veturna var það lífshættulegt að lenda t.d. allt í einu í blindbyl uppi á fjalli. Forystufé hefur oft bjargað lífi hirðisins og hjarðarinnar í svoleiðis tilfellum. Ásgeir Jónsson frá Gottorp skrifaði frábæra bók "Forystufé" sem var endurútgefin fyrir fáum árum. Ég mæli eindregið með henni til að fá hugmynd um afrek forystufjár í gamla daga – sem hefur varðveitt sína eiginleika fram á þennan dag og er á sinn hátt einstakt í heiminum.

In Island gibt es keine Schafrassen. Aber es gibt spezielle Anführerschafe, forystufé (sprich "foristü-fjä"), die nach Intelligenz, Führungsqualitäten und Kooperationsbereitschaft gezüchtet werden, nicht nach Fleisch oder Wolle. Daher sind sie hochbeiniger und schmaler, stets aufmerksam und interessiert und daher in einer Herde "normaler" Schafe leicht zu erkennen. Früher waren Schafe öfter als Herde unterwegs, nicht zuletzt im Winter zu freigewehten Weideflächen irgendwo in den Bergen, um Heu zu sparen. Da waren Anführerschafe unschätzbar, die Anweisungen des Hirten folgten und die Herde sicher wieder nach Hause brachten, auch wenn ein lebensgefährlicher Schneesturm tobte oder dichter Nebel hereinbrach. In vielen Fällen haben sie damit Leben gerettet. Für Einzelheiten empfehle ich das Buch "Immer einen Schritt voraus" (ISBN 9783981723915).

Sólmánuður
("soul-maunüthür")

19.6. til 18.7.2023; hann hefst á mánudegi í 9. viku sumars (18. til 24. júní).
19.6. bis 18.7.2023; beginnt am Montag der 9. Sommerwoche (18. bis 24. Juni).

Svona lítur það út þegar góð forystukind sinnir hlutverki sínu. Svarkrúna á undan; tíkin Lína í bakgrunni. Steinnes 2015
So sieht es aus, wenn ein gutes Anführerschaf seiner Aufgabe nachkommt. Svarkrúna vorn, Hündin Lína im Hintergrund.

Sem sagt, háfættar og mjóar … og léttrækar … *Wie gesagt, hochbeinig und schmal … (Steinnes)*

Glóría frá Brakanda, f. 2010 og sonur hennar.

Seli Nikulásson frá Hvammshlíð
– alveg sérstakur vinur minn
– mein besonderer Freund

Sóley og Lína

Mjóidalur

Engjarós

Bláberjalyng – Rauschbeerenblüten

Júní

Skerpla

Fim	1	Fardagar 7.
Fös	2	
Lau	***3***	
Sun	***4***	○
Mán	5	23.
Þri	6	
Mið	7	
Fim	8	8.
Fös	9	
Lau	***10***	☾
Sun	***11***	***Sjómannad.***
Mán	12	24.
Þri	13	
Mið	14	
Fim	15	9.
Fös	16	
Lau	***17***	***Þjóðhátíðard.***
Sun	***18***	●

Sólmánuður

Mán	19	25.
Þri	20	
Mið	21	***Sumarsólstöður***
Fim	22	10.
Fös	23	
Lau	***24***	***Jónsmessa***
Sun	***25***	
Mán	26	Fæðingard. fors.
Þri	27	☽
Mið	28	
Fim	29	11.
Fös	30	

Í Reykhólasveit (<1960)
Mynd/*Fotos* Lárus Magnússon

208

Skýrsla
yfir mjólk úr kúm á Bæ fyrir árið 1887.

Mánuðir	Flóra 5 ára bar 7/12 1886 Pottar	Dúfa 7 ára bar 7/3 1887 Pottar	Bóthildur 14 ára bar 8/3 1887 Pottar	Athugasemdir
Janúar	321	»	»	a. Flóra á næst að bera 20. des. 1887. Hún hafði mjólkað 579 potta frá burðardegi 7. nóv. 1886 til 1. jan. 1887, þegar skýrslan byrjaði.
Febrúar	270	308	204	
Marz	285	376	339	
April	255	326	267	
Maí	202	301	222	
Júní	212	311	214	
Júlí	291	434	294	Mjólkaði hún því nær 3000 potta frá burðardegi 1886 til jafnlengdar 1887.
Ágúst	234	410	280	
September	177	308	214	
Október	124	233	151	b. Dúfa á að bera 5. febr. 1888; hún var í 6 potta dagsnyt 1. des. 1887.
Nóvember	18	195	78	
Desember[1]	100	118	17	c. Bóthildur á að bera 29. des. 1887.
Samtals	2489	3320	2280	

Bæ 1. desember 1887.
Ólafur Sigvaldason.

Úr Búnaðariti 1888, útg. Hermann Jónasson
Aus der landw. Zeitschrift 1888. Milchertrag verschiedener Kühe, 1 pottur = ca. 1 l

Þá hefir hreppstjóri Jón Sigurgeirsson á Hvarfi í Bárðardal sent í ritið skýrslu yfir eina kýrnyt, sem nær þó ekki yfir síðastliðið ár. En af því skýrsla þessi er afarfróðleg verður hún þó sýnd hér.

Skýrsla
yfir kýrnyt og fóður frá 1884 til jafnlengdar 1885.
Grána 8 ára, bar 17. 1884

Ársnyt pottar	Virði í kr. pottur 12 aura	Fóður: Taða pund	Fóður: Virði í kr. 3 au. pundið	Fóður: Annað fóður í korni, kr.[2]	Mismunur á mjólk og fóðri, kr.
4677	561,24	7000	210	3,06	348,18

1) Af því skýrslan nær eigi yfir desember, þá hefi eg að eins ráðið af líkum, hve mikið kýrnar hafi mjólkað yfir þann mánuð. Útg.

2) Einnig var kúnni gefið dálítið af fjalldrapa seinustu innistöðudagana, sem eigi er þó tekið til greina sökum þess, að óvíst er, hve mikið það var.

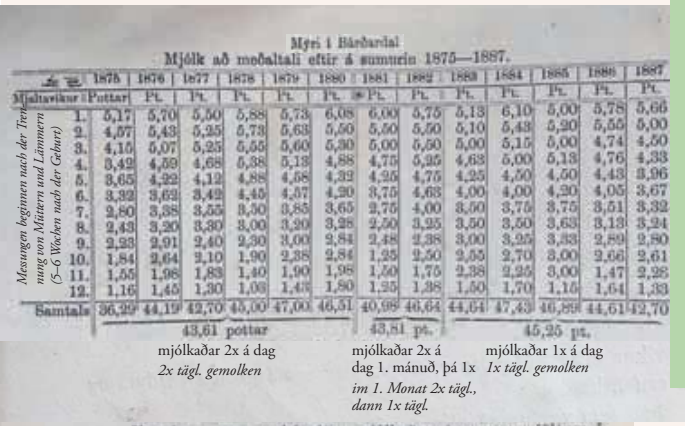

Mýri í Bárðardal
Mjólk að meðaltali eftir á sumurin 1875—1887.

Mjaltaviku nr.	Pottar 1875	1876	1877	1878	1879	1880	1881	Pottar 1882	1883	1884	1885	1886	1887
1.	5,17	5,70	5,50	5,88	5,73	6,08	6,00	5,75	5,13	6,10	5,00	5,78	5,66
2.	4,57	5,43	5,25	5,73	5,63	5,50	5,50	5,50	5,10	5,43	5,20	5,55	5,00
3.	4,15	5,07	5,25	5,55	5,60	5,30	5,00	5,50	5,00	5,15	5,00	4,74	4,50
4.	3,42	4,59	4,68	5,38	5,13	4,88	4,75	5,25	4,63	5,00	5,13	4,76	4,33
5.	3,65	4,22	4,12	4,88	4,68	4,32	4,25	4,75	4,25	4,50	4,50	4,43	3,96
6.	3,32	3,63	3,42	4,45	4,57	4,20	3,75	4,63	4,00	4,00	4,20	4,05	3,67
7.	2,80	3,38	3,55	3,50	3,85	3,65	2,75	4,00	3,50	3,75	3,75	3,51	3,32
8.	2,43	3,20	3,30	3,00	3,20	3,28	2,50	3,25	3,50	3,50	3,63	3,13	3,24
9.	2,23	2,91	2,40	2,30	3,00	2,84	2,48	2,38	3,00	3,25	3,33	2,89	2,80
10.	1,84	2,64	2,10	1,90	2,38	2,84	1,25	2,50	2,55	2,70	3,00	2,66	2,61
11.	1,55	1,98	1,83	1,40	1,90	1,98	1,50	1,75	2,38	2,25	3,00	1,47	2,28
12.	1,16	1,45	1,30	1,03	1,43	1,80	1,25	1,38	1,50	1,70	1,15	1,64	1,33
Samtals	36,29	44,19	42,70	45,00	47,00	46,51	40,98	46,64	44,64	47,43	46,89	44,61	42,70
	43,61 pottar						43,81 pt.			45,25 pt.			

Messungen beginnen nach der Trennung von Müttern und Lämmern (5–6 Wochen nach der Geburt)

mjólkaðar 2x á dag
2x tägl. gemolken

mjólkaðar 2x á dag 1. mánuð, þá 1x
im 1. Monat 2x tägl., dann 1x tägl.

mjólkaðar 1x á dag
1x tägl. gemolken

Vanalega voru ær hér áður mjólkaðar tvennum mjöltum í mál fram undir göngur. En sumarið 1881 og 1882 voru þær mjólkaðar tvennum mjöltum í mánuð eftir fráfærurnar, og svo einni mjölt í mál, það sem eftir var sumars. Síðustu fimm sumurin hafa ær þar á móti allt af verið mjólkaðar einni mjölt í mál. Síðan 1875 hefi eg stöðugt haldið mjólkurtöflur, sem eg ált nákvæmar, hvað nythæðina snertir; því að mjólkin hefir verið mæld á hverju máli, með áreiðanlegum mjólkurkvarða, og mælingin þegar skrifuð í mjólkurhúsinu. Af útdrætti úr þessum mjólkurtöflum, sem hér fylgja á eftir, sést, að meðaltal eptir á, í 12 vikur, er 6 seinustu árin, er mjólkað var tvennum mjöltum í mál, 43,61, pottar þau tvö, sem hætt var við tvennar mjaltir eftir einn mánuð, 43,81 pt., og þau fimm, sem einni mjölt var mjólkað í mál, 45,25 pt.

Þegar allt er athugað, sem hefir áhrif á málnytu, t. a. m. heygæði, hagagæði, árferði, hirðing vetur og sumar og kynferði, þá finn eg enga líklegri orsök, en breytinguna á mjaltalaginu, til þess, að nyt væri hærri þessi síðustu harðindaár, þar eð stundum hefir verið svo gróðurlaust um fráfærur, að ær hafa verið því nær batalausar, eins og t. d. vorið 1885. En þegar svo er ástatt, þá ríður mjög mikið á því, að ær nái að batna á hold sem fyrst, svo að þær megi við því að mjólka. Enn fremur verður holdið því betra eða polnara, sem það safnast fyr. Það er því sannfæring mín, að lakari árin að minnsta kosti hafi með einni mjölt í mál fengizt mun meiri nyt eftir ána, ær verið útlitsbetri og óskemmdari af mjöltunum, og töluvert erfiði og tími hafi sparazt.

Lína, 2022

pottar	vikur
3,65	1.
3,25	2.
2,85	3.
1,70	4.
2,15	5. = 1.
2,25	6. = 2.
2,20	7. = 3.
2,45	8. = 4.
2,25	9. = 5.
2,65	10.= 6.
2,10	11. = 7.

Ath. Eitt stórt lamb gekk undir Línu sem nýtti sama magn eða oftast meira; 1. vika byrjaði á 4. degi eftir burð = 4–5 vikum fyrr en í Mýri; mjólkuð 1x á dag

Kúamjólk, sauðamjólk ...
Kuhmilch, Schafmilch ...

Fram um 1920 var aðallega notuð sauðamjólk, þ. e. mjólk úr ám, en kúamjólk bara í litlum mæli. Meira um þetta kemur fram í viðaukanum sem fylgir dagatalinu. Það er mjög áhugavert að sjá nytjartölur fyrri tíma, sérstaklega um sauðamjólk, þar sem það er það langt síðan að hætt var að færa frá og þar með hætt að mjólka ær á skipulegan hátt. Ég var svo heppin að finna í Búnaðariti 1888 nákvæmt yfirlit yfir 13 sumur frá Mýri í Bárðardal. Viðkomandi árin 1876 til 1887 voru að stórum hluta til harðindaár með miklum kulda. Samt mjólkuðu ærnar furðu vel. Og áhugavert er, að samkvæmt reynslu bóndans, Jóns Jónssonar, lækkaði nytin ekki þótt þær væru mjólkaðar 1x á dag, ekki 2x eins og tíðkaðist.

Lína mín er mjólkurlagin og gæf og ég hef alltaf mjólkað hana "meðfram lambinu" þegar tækifæri gefst, þ.e. þegar hún skilar sér heim – sem hún gerði nærri daglega fram á 14.8. Hún er átta vetra núna en í mjög góðu standi. Sóley, núverandi lambið hennar, var strax við burð mjög stór, svo hefur hún vaxið og dafnað í samræmi við það. Rúmlega 5 vikna gömul vó hún 23 kg og var 53 cm á herðarkambi – stangarmál. Samt hefur dagsnyt Línu verið að meðaltali 0,36 litra á dag (hún bar 23.5.) og mjólkin hennar er afbragðs góð …

Seit rund 100 Jahren werden Schafe – zuvor die Hauptmilchlieferanten – kaum noch gemolken. Umso spannender sind alte Statistiken über den Ertrag. Ich habe eine solche in der landwirtschaftlichen Zeitschrift Islands von 1888 gefunden. Interessant der Vergleich mit meiner Aue Lína, die viel Milch gibt, so dass ich sie – wenn sie Lämmer hatte – immer auch "nebenbei" gemolken habe, wenn es passte (also wenn sie von der Bergweide nach Hause kam, was dieses Jahr bis Mitte August fast jeden Tag der Fall war). Diesmal hat sie einen sehr großen Einling, Sóley. Trotzdem gab sie von Ende Mai bis 14.8. im Schnitt 0,36 Liter am Tag zusätzlich. Und ihre Milch ist die beste der Welt, finde ich …

Heyannir

30.7. til 28.8.2023; hefjast á sunnudegi eftir aukanætur milli sólmánaðar og heyanna á miðju sumri (23. til 30. júlí). Til að jafna út skekkju í tímatalinu verður auk þess ýmist á 5 eða 6 ára fresti skotið inn aukaviku, "sumarauka". Það gerist þegar árið endar á mánudegi – eða á sunnudegi ef næsta árið þar á eftir er hlaupár sem er tilfelli í ár. 2023 er auk þess rímspillisár, sem gerist ýmist á 28 ára fresti; þá er einnig skotið inn aukadegi þannig að allar dagsetningar eru degi seinna – upp úr sumarauka fram á 29. febrúar árið þar á eftir (sjá einnig ágúst-síðuna).

30.7. bis 28.8.2023; der Beginn ist am Sonntag nach den "aukanætur" (Zusatznächten, sprich "öika-naitür"), d. h. im Zeitraum 23. bis 30. Juli. Diese vier Nächte zwischen sólmánuður und heyannir gehören keinem Monat an. 2023 wird zudem zur Korrektur 1 Zusatzwoche eingeschoben (sumarauki, sprich "sümar-öiki").

Færikvíar, fyrir 1910 (póstkort)
Mobiler Melkpferch, vor 1910

Línumjólk
Lína-Milch

Lína og Sóley 16.7.22

Ófeigur að elta gestina sína frá Efri-Mýrum Ægi og Skuggsjá (og já, miðað við veturgamla tryppið er hann frekar feitur!)
Ófeigur folgt seinen Gästen, die aus der Nachbarschaft stammen (und richtig, im Vergleich zum Jährling ist er ziemlich dick!)

Holtasóley

Lóa – *Goldregenpfeifer*

Víðir, Engjarós, Ásta

Júlí

Sólmánuður

Lau	***1***	
Sun	***2***	
Mán	3	27.○
Þri	4	
Mið	5	
Fim	6	*12.*
Fös	7	
Lau	***8***	
Sun	***9***	
Mán	10	28. ☾
Þri	11	
Mið	12	
Fim	13	*13.*
Fös	14	
Lau	***15***	
Sun	***16***	
Mán	17	29. ●
Þri	18	
Mið	19	aukanætur sumarauki
Fim	20	*14.*
Fös	21	
Lau	***22***	
Sun	***23***	
Mán	24	30.
Þri	25	
Mið	26	☽
Fim	27	*15.*
Fös	28	
Lau	***29***	
Sun	***30***	
Mán	31	31.

Heya.

Á þessari mynd er sá frægi hundur Kaffon. Hann var stundum lánaður í göngur á Eyvindarstaðaheiði, en bara einum manni, Jakob Sigurðssyni á Steiná. Af Kaffon eru til margar sögur, um vit hans og hætti. – *Im Vordergrund der Hund Kaffon, über dessen Weisheit es viele wahre Geschichten gibt.* Mynd/*Foto*: úr safni Sigursteins Bjarnasonar

Stafn um 1936. Mynd/*Foto*: úr safni Sigursteins Bjarnasonar

Sæti dregið heim að hlöðu. Stafn 1947. Mynd/*Foto*: úr safni Sigursteins Bjarnasonar

Tvímánuður *(sprich twie-maunü-thür, th = ti-eitsch)*

29.8. til 27.9.2023; hefst á þriðjudegi í 19. viku sumars (eða á bilinu 29. ágúst til 4. september) ef sumarauki er (sjá júlí-síðuna) – eins og í ár, 2023. Í ár er einnig rímspillisár, þ.e. sumarauka er skotið inn degi síðar en venjulega. Það gerist þegar gamlársdagur ársins á undan er laugardagur og næsta ár á eftir er hlaupár. (Orðið rím þýðir "útreikning dagatals". Rímspillir eru tímabil í gamla tímatalinu þegar viðmiðunartímar verða degi seinna en gildir samkvæmt venjulegum rímreglum: Þá spillist rímið – dagsetningar ruglast.) Þetta verður oftast á 28 ára fresti en aldrei þegar hlaupár er. Rímspillirinn (= eins dags seinkun) stendur þá frá sumarauka og fram á hlaupársdag næsta ár (29. febrúar).

29.8. bis 27.9.2023; beginnt am Dienstag der 19. Sommerwoche (29. August bis 4. September), wenn es sich – wie dieses Jahr, 2023, um ein Jahr mit sumarauki handelt (s. Juli-Seite). Dieses Jahr ist außerdem rímspillisár (sprich "riemspitlis-aur"), was meist alle 28 Jahre passiert. Dann wird sumarauki einen Tag später eingeschoben, so dass sich ab dann alle folgenden Stichtage bis einschließlich 29. Februar des Folgejahres entsprechend um einen Tag verschieben. Das passiert, wenn das vorangegangene Jahr (hier 2022) an einem Samstag endet und das nachfolgende Jahr (hier 2024) ein Schaltjahr ist.

Heyskapur - *Heuernte*

Enn og aftur er heyskapur það helsta á sumrin og að mínu mati eru myndir af heybandslestum alltaf jafn spennandi. Að þessu sinni voru þær teknar í Stafni í Svartárdal, í Reykhólasveit og á Laugabóli við Ísafjarðardjúp. Önnur aðferð til að flytja hey í hlöðu sést neðst til vinstri. Einnig kemur dráttarvél til sögu. Hefðbundin verkaskipti var þannig að karlarnir slógu og konurnar rökuðu. Á Laugabóli hins vegar rökuðu líka karlar (eins og sést á myndinni), og alla tíð var til ein og ein kona, sem var afkastamikill sláttumaður.

Weitere historische Bilder von der Heuernte. Ich persönlich finde Fotos von Heukarawanen immer wieder faszinierend, nicht zuletzt die Alltagsdetails wie der Fuchs links, der sich aus der Heulast seines "Vorgängers" einen deftigen Happen genehmigt ... Diesmal stammen die Aufnahmen von vier verschiedenen Höfen aus unterschiedlichsten Gegenden Islands: Stafn im westlichen Nordland, Reykhólasveit in den südlichen Westfjorden, Reykjahlíð am Mývatn und Laugaból am Ísafjarðardjúp, wo heute nur noch sehr wenige Höfe bewohnt sind. Unten links ist eine weitere Transportmethode zu sehen, die für relativ kurze und ebene Strecken sehr effizient war.

1898 í Reykjahlíð; samvinna – konur að raka og karlar að slá
Zusammenarbeit: Frauen mit Rechen und Männer mit Sense
Mynd/*Foto*: Daniel Bruun

um 1960: í Reykhólasveit
Mynd/*Foto*: Lárus Magnússon

um 1950: í Reykhólasveit
Mynd/*Foto*: Lárus Magnússon

um 1940: á Laugabóli við Ísafjarðardjúp – einnig karlarnir raka
Mynd/*Foto*: úr safni Rebekku Aðalsteinsdóttur

um 1940: Ragna Aðalsteinsdóttir á Laugabóli (f. 1925)
Mynd/*Foto*: úr safni Rebekku Aðalsteinsdóttur

Það gránaði í Tröllakirkju (1.030 m)
5.8.: Neuschnee auf dem "Dach" der Trollkirche – Tröllakirkja (sprich "Trötlakirkja", 1.030 m)

Baugur og Eitill hafa gaman saman
Baugur und Eitill haben Spaß zusammen

Sóley

Ágúst

Heyannir

Tvímán.

Þri	1	○	
Mið	2		
Fim	3	*16.*	
Fös	4		
Lau	***5***		
Sun	***6***	*Verslunarm.helgi*	
Mán	***7***	*Frídagur versl.*	
Þri	8	☾	
Mið	9		
Fim	10	*17.*	
Fös	11		
Lau	***12***		
Sun	***13***		
Mán	14	33.	
Þri	15		
Mið	16	●	
Fim	17	*18.*	
Fös	18		
Lau	***19***		
Sun	***20***		
Mán	21	34.	
Þri	22		
Mið	23		
Fim	24	*19.* ☽	
Fös	25		
Lau	***26***		
Sun	***27***		
Mán	28	35.	
Þri	29	*Höfuðdagur*	
Mið	30		
Fim	31	*20.* ○	

Aðalbláber (Vaccinium myrtillus) *Blaubeere*

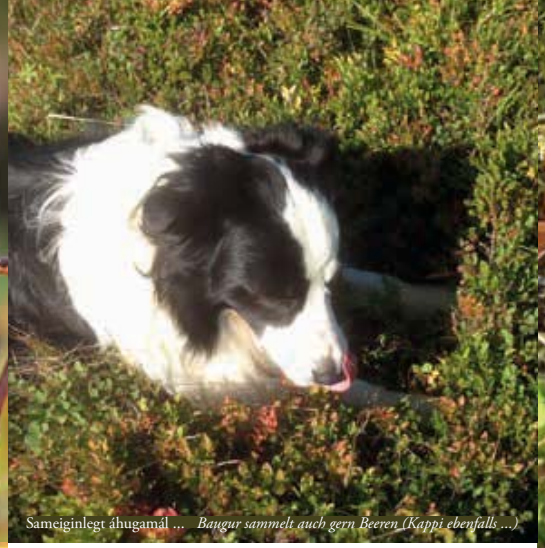
Sameiginlegt áhugamál ... *Baugur sammelt auch gern Beeren (Kappi ebenfalls ...)*

Sortulyng (Arctostaphylos uva-ursi) *Echte Bärentraube*

Aðalber, svart bláber *Blaubeere*

Bláber (Vaccinium uliginosum) *Rauschbeere*

Einiber (Juniperus communis) *Wacholderbeere*

Krækiber (Empetrum nigrum) *Krähenbeere*

Ber! *Beeren!*

Við erum svo heppin að það er mjög stutt í alls konar ber – það tekur ekki nema örfáar mínutur að labba niður (eða upp) í berjamó. Sortulyng og sérstaklega einir finnst bara á örfáum stöðum. Hin berin eru hins vegar mjög algeng og vaxa oft hlið við hlið sem er auðvitað algjör forréttindi. Auk þess er landslagið oftast þannig að hægt er að tína á afar þægilegan hátt, bara standandi nærri upprétt … (Ef einhvern skortir möguleika til að komast í berjamó, má hann eða hún hafa samband við mig!)

Wir haben das große Glück, dass alle möglichen Beeren in unmittelbarer Nähe wachsen – wir laufen nur wenige Minuten und befinden uns mitten im besten Beerenland. Echte Bärentraube und besonders Wacholder wachsen nur an sehr wenigen Stellen bei uns, aber alle anderen Beeren sind umfangreich vorhanden. Sie befinden sich oft sogar direkt nebeneinander. Noch dazu ist die Landschaft in vielen Fällen so geformt, dass sogar das Sammeln äußerst bequem ist, nahezu aufrecht stehend, die Beeren vor sich im Hang …

Übrigens: Was auf Deutsch Rauschbeere heißt, wird auf Isländisch bláber (sprich "blauber") genannt und genauso umfangreich gesammelt wie die "anderen" Blaubeeren (die aðalbláber, also quasi "Edelblaubeeren", heißen). Also kein Rausch! Vermutlich gibt es hier die Pilzkrankheit nicht, die andernorts die Beeren befällt und wahrscheinlich diese Beschwerden verursacht. Schwarze Blaubeeren scheint es vor allem (oder nur?) im Nordland und in den Westfjorden zu geben. Viele sind der Meinung, dass sie noch besser schmecken als die bereits sehr schmackhaften "normalen" Blaubeeren …

Haustmánuður *(spr. "höist-maunüthür", th = ti-eitsch)*

28.9. til 25.10.2023; hefst á fimmtudegi í 23. viku sumars eða á bilinu 21. til 27. september en í 24. viku sumars ef sumarauki er – nema á rímspillisárum (sjá ágústsíðuna), þá 28. september.
28.9. bis 25.10.2023; beginnt am Donnerstag der 23. Sommerwoche (bzw. zwischen dem 21. und 27. September), außer wenn sumarauki, "Sommerzusatz", eingefügt wird: dann in der 24. Sommerwoche. Ausnahme: rímspillisár, dann am 28.9. (→ Augustblatt).

Göngur í Hvammshlíðardal
Der große Schafabtrieb

"Jæja, veturinn mættur!"
Der Winter ist da

Seli alltaf flottur – *stets schick*

September

Tvímánuður

Fös 1
Lau 2
Sun 3
Mán 4 36.
Þri 5
Mið 6
Fim 7 *21.* ☾
Fös 8
Lau 9
Sun 10
Mán 11 37.
Þri 12
Mið 13
Fim 14 *22.*
Fös 15 ●
Lau 16
Sun 17
Mán 18 38.
Þri 19
Mið 20
Fim 21 *23.*
Fös 22 ☽
Lau 23 *Haustjafnd.*
Sun 24
Mán 25 39.
Þri 26
Mið 27
Fim 28 *24.*
Fös 29 ○
Lau 30

Haustmán.

2022: Stór stund – Rebekka kemur í heimsókn í Hvammshlíð! Þær Sóley litla náðu strax vel saman
2022: Rebekka bei uns zu Besuch

Rebekka og Krúna voru miklar vinkonur
Beste Freundinnen

Krúna (t.v.) og Gráfíkja með lömbin sín

Myndir úr safni Rebekku Helgu Aðalsteinsdóttur frá Laugabóli (f. 1926)

Rebekka fæddist og ólst upp á Laugabóli við Ísafjarðardjúp og hefur alla tíð haft sérstaklega gaman af kindum. Fyrstu árin eftir að hún fluttist til Hafnarfjarðar í hús rétt við sjó átti hún einnig kindur þar, áður en yfirvöldin bönnuðu sauðfjárhald. Það varðveittust myndir m. a. af kindunum sem hún átti í æsku og hér koma nokkrar þeirra fram, ekki síst frá Krúnu sem var uppáhaldskindin hennar. (Einmitt, Rebekka er systir Rögnu!)

Auf den Fotos sind u. a. Schafe zu sehen, die Rebekka Aðalsteinsdóttir – 1926 geboren und aufgewachsen am Ísafjarðardjúp – in ihrer Jugend besaß. Wir haben uns durch den Kalender kennengelernt. Welch ein Glück!

Krúna með lamb

Krúna og lömb

Guðrún Jónsdóttir frá Mjóafirði, fósturmóðir Rebekku að gefa heimaalningum

Við eina kalda lækinn sem til er nálægt bænum – allir hinir eru héitir

Krúna með lamb

Dís og lamb

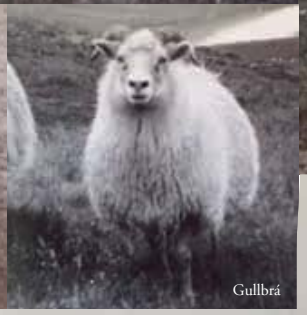

Gullbrá

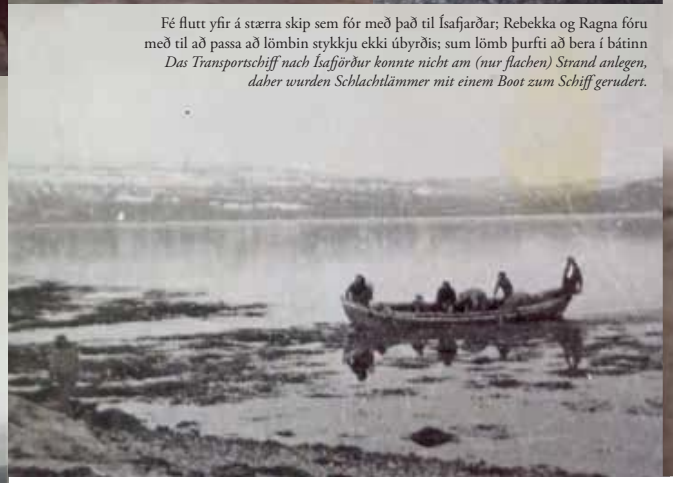

Fé flutt yfir á stærra skip sem fór með það til Ísafjarðar; Rebekka og Ragna fóru með til að passa að lömbin stykkju ekki úbyrðis; sum lömb þurfti að bera í bátinn
Das Transportschiff nach Ísafjörður konnte nicht am (nur flachen) Strand anlegen, daher wurden Schlachtlämmer mit einem Boot zum Schiff gerudert.

Svarteyra og lamb

"Ef ég lyfti kálfinum á meðan hann er lítill þá næ ég að lyfta honum líka þegar hann er orðinn fullorðinn!"

Rebekka að gefa Glóa sínum mjólk; íbúðarhúsið í bakgrunni stendur enn í dag
Rebekka gibt ihrem Pferd Glói Milch; das Wohnhaus im Hintergrund steht noch heute

Gormánuður *(gor-maunüthür, th = ti-eitsch)*
28.10. til 26.11.2023; hann er fyrsti vetrarmánuður og hefst á laugardegi á bilinu 21. til 27. október – eða 28., ef sumarauki er. Sá dagur heitir Fyrsti vetrardagur. Milli haustmánaðar og gormánaðar eru tveir "lausir" dagar sem nefnast **veturnætur**.

*28.10. bis 26.11.2023; er ist der erste Wintermonat und beginnt am Samstag im Zeitraum 21. bis 27. Oktober – oder 28., falls "sumarauki" ist (s. Juli-Blatt). Dieser Tag heißt Erster Wintertag (fyrsti vetrardagur, sprich "fisti wetrardagür"). Zwischen haustmánuður und gormánuður liegen zwei "freie" Tage, die **veturnætur** (Winternächte, sprich "vetür-naitür") genannt werden.*

Kóngur Selason – faðir lambanna sem fæddust vorið 2022
Vater der Lämmer, die 2022 geboren wurden

Kappi

Steini & Siggi Selasynir

Október

Haustmánuður

Gormán.

Sun	***1***		
Mán	2	40.	
Þri	3		
Mið	4		
Fim	5	*25.*	
Fös	6	Eldad.	☾
Lau	***7***		
Sun	***8***		
Mán	9	41.	
Þri	10		
Mið	11		
Fim	12	*26.*	
Fös	13		
Lau	***14***		●
Sun	***15***		
Mán	16	42.	
Þri	17		
Mið	18		
Fim	19	*27.*	
Fös	20		
Lau	***21***		
Sun	***22***		☽
Mán	23	43.	
Þri	24		
Mið	25		
Fim	26	*vetur-*	
Fös	27	*nætur*	
Lau	***28***	*1.*	***1.vetrard.*** ○
Sun	***29***		
Mán	30	44.	
Þri	31		

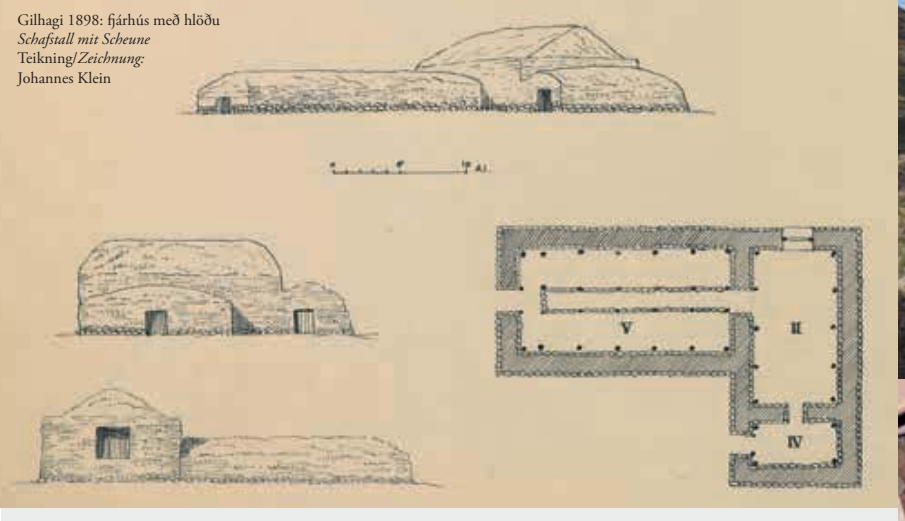

Gilhagi 1898: fjárhús með hlöðu
Schafstall mit Scheune
Teikning/*Zeichnung:*
Johannes Klein

Gömul fjárhús - *Alte Schafställe*

Fjárhús voru oftast mjög svipuð – garði ("fóðurgangur") í miðju og sín króin hvoru megin við hann. Oft er það enn þannig í dag. Dyrnar voru einar (eins og í Gilhaga eða Brattahlíð) eða tvennar (eins og t.d. á Tyrfingsstöðum), ein við hvora kró. Hlaðan var byggð við, hún var ekki endilega með þaki heldur oft voru bara veggir og svo tyrft yfir, sérstaklega á Norðurlandi þar sem úrkoman er minni. Leifar af þessum húsum, sem dreifðust vítt og breitt um túnin, finnast enn á mörgum bæjum. Það er einfalt að þekkja þær, garðinn í miðjunni er helsta einkennið. Það er frábært hvað þær varðveitast lengi ef þær eru ekki viljandi jafnaðar við jörðu. Hvammshlíð fór í eyði 1888 en margt er hægt að sjá enn í dag. Sums staðar eru meira að segja torfhúsin enn í notkun, t.d. í Brattahlíð, eða á Tyrfingsstöðum þar sem Fornleifaskólinn endurbyggði gömlu húsin.

Schafställe waren meist sehr ähnlich aufgebaut – eine Art Futtergang in der Mitte, beiderseits davon die Aufenthaltsbereiche. Oft ist es heute noch genauso. Es gab entweder eine Tür (Gilhagi, Brattahlíð) oder zwei Türen (Tyrfingsstaðir). Die Scheune wurde direkt an den Stall gebaut. Nicht immer hatte sie ein Dach, besonders im Nordland wurde das Heu stattdessen oft mit langgestreckten Grassoden abgedeckt. Reste dieser Ställe, die über die Heuwiesen verstreut lagen, findet man auf vielen Höfen noch heute. Dank des mittigen Futtergangs sind sie leicht zu erkennen. Meine Vorgänger verließen Hvammshlíð 1888, aber die Schafställe sind noch heute zu erkennen. Mancherorts sind die alten Ställe sogar noch in Gebrauch.

Tyrfingsstaðir: endurbyggð og í notkun
Rekonstruiert und in Benutzung

Tyrfingsstaðir

Ýlir *(sprich "ihlir")*

27.11. til 26.12.2023; hefst á mánudegi í 5. viku vetrar (eða á bilinu 20. til 27. nóvember).
27.11. bis 26.12.2023; beginnt am Montag der 5. Winterwoche bzw. im Zeitraum 20. bis 27. November.

Hvammshlíð, gömul fjárhús
Alte Schafställe meiner Vorgänger

Kóngsgarður, fjárhúsin frá 1953 – grillir í garðann t. h.
Innenansicht, rechts Reste des Futtergangs
Mynd/*Foto:* Sigursteinn Bjarnason

Margnotaður "nuddsteinn" í fjárhúsveggnum í Brattahlíð (neðst t.h.)
Blankgescheuert von vielen Schafgenerationen … (Brattahlíð, u.r.)

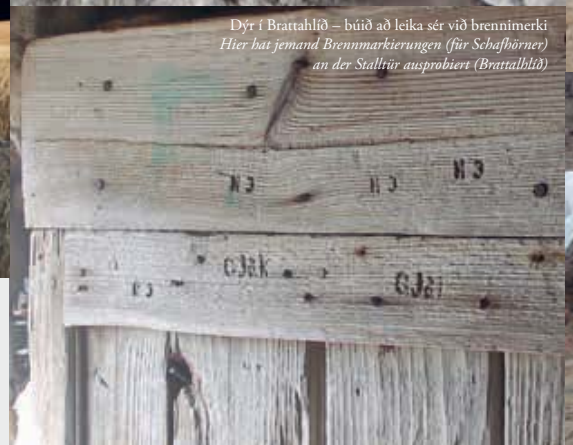

Dýr í Brattahlíð – búið að leika sér við brennimerki
Hier hat jemand Brennmarkierungen (für Schafhörner) an der Stalltür ausprobiert (Brattahlíð)

Fé "í fjárhúsunum" á Grænumýri 2015 (veggjaleifarnar sjást greinilega)
Schafe "im Schafstall" (die Mauerreste sind deutlich zu sehen)

Hvallátrar um 1970–1980; götin í veggnum eru ætluð æðarkollum
Die kellerfensterähnlichen Öffnungen dienen Eiderenten als Schutz
Mynd/*Foto:* Lárus Magnússon

Skottastaðir 2015

Brattahlíð 2015

Út um gluggann – Fensterblick

Kappi og vetrarfegurðin –
und die Schönheit des Winters

Siggi vel klæddur
– *warm angezogen*

Kappi & Baugur

Nóvember

[1] Hrútadagur

Gormánuður

Mið 1 H.[1]
Fim 2
Fös 3
Lau 4 *2.*
Sun 5 ☾
Mán 6 45.
Þri 7
Mið 8
Fim 9
Fös 10
Lau 11 *3.*
Sun 12 ***Feðrad.***
Mán 13 46.●
Þri 14
Mið 15
Fim 16 Dagur Íslenskrar tungu
Fös 17
Lau 18 *4.*
Sun 19
Mán 20 47.☽
Þri 21
Mið 22
Fim 23
Fös 24
Lau 25 *5.*
Sun 26
Mán 27 48.○
Þri 28
Mið 29
Fim 30

Ýlir

Pétursleiti – mikilvæg kennileiti á leiðinni yfir fjöllin; þaðan sést í Kirkjubæ
Eine Wegwarte in der Nähe – von ihr aus sieht man bei guter Sicht den erwähnten Hof Kirkjubær

Hjá Jóhanni í Hvammshlíð - aðfangadag 1863

Þegar Sigurður Ingjaldsson á Balaskarði var um 18 ára, líklega 1863, fór hann norður á Hofsós stuttu fyrir jól til að kaupa brennivín og sykur fyrir nokkra kunningja, sjómenn sem voru staddir á Syðri-Ey. Á leiðinni í Hofsós gekk allt vel, hann gisti á Hellulandi. En heimleiðin varð ævintýraleg þar sem hann hugsaði ekki út í það fyrr en í Hofsósi að burðurinn væri um 45 kg – en hann var einn og fótgangandi og lítill vexti. "Þetta var líka það vitlausasta, sem ég hef nokkurn tímann gert", skrifar Sigurður í ævisögunni sinni, þar sem nákvæm lýsing ferðarinnar finnst.

Hann gisti í Gröf, þar sem Jón ríki bjó, orðinn "mjög gamall [... og hann] var í ákafa að spinna band á rokk. [... Næsta morgun] var sama veður, logndrifa, og var því kominn mjög mikill snjór og leit út fyrir að gera mundi enn meiri snjó. [...] Um kveldið komst ég að Brimnesi og var ég þá alveg uppgefinn; þar baðst ég gistingingar." Hann hittir þá Gísla Brandsson sem ætlar einnig í Hofsós og svo aftur vestur. Þeir ákveða að verða samferða yfir fjöllin, Sigurður bíður þess vegna á Hellulandi eftir Gísla eftir að hafa gist næstu nóttina í Keflavík hjá Filipíu Hannesdóttur.

Hann lét sannfæra sig um að skilja eftir 14 potta kútinn þannig að burðurinn var þá "ekki nema" 30 kg. Enn bætir í snjóinn en þeir gista í Kálfárdal nóttina þar á eftir. "Um morguninn var logndrifa og dimmviðri, og var þá aðfangadagur jóla. Þenna dag þurftum við að komast yfir fjöllin, ef við áttum að komast heim fyrir jólin. Við [...] fengum mann til að bera með okkur að Skálarhnjúk, en þegar við komum þar, þá biður Gísli Gunnar Hafliðason bónda, að fylgja okkur vestur yfir fjöllin, hvað sem það kosti; hann var stór og sterkur og flestum kunnugri á fjöllunum. Hann segir að jeg muni rata, þó dimmt sje, en það sje "gustuk" að hjálpa okkur af því að við höfum svo mikið meðferðis, en færðin afleit. [...] Hann hafði bæði skiði og skiða-sleða til að draga á pokana okkar. [...] Nú var hann koldimmur og mikið frost. [...]

Svona hjeldum við áfram og sáum ekkert, en hjeldum að við værum komnir vestur á Ambáttardal, en allt í einu hleypur hundur Gunnars frá okkur og segir Gunnar: "Ég ætla að veita honum eftirför, kannske við höfum gott af því." Enda var það, því hann kom að Bárðarsteini, svo nú vissum við hvar við vorum, og segir Gunnar: „Það er ekki í fyrsta sinni, sem hann vísar mjer á rjetta leið." Nú vorum við vissir að rata að Hvammshlíð, sem var efsti bær í Norðurárdal, og komum við þar um kveldið eftir dagsetur. Þar var tvíbýli, og hjet annar bóndinn Jóhann Þorkelsson en hinn Björn Ólafsson, sem bjó þar lengi. Við lentum allir hjá Jóhanni, hann var mjög greiðugur og gleðimaður mikill, hann gaf okkur nóg hangið kjöt að borða og nóg kaffi með allskonar brauði, en við komum með nóg vín í kaffið, og gáfum hverjum sem vildi, svo allir urðu glaðir. [...] Nú var farið að syngja og byrjaði Jóhann, því hann hafði mikil hljóð og jeg hafði mikil og falleg hljóð, og var mikið sungið, og svo drukkið kaffi með víni í, þess á milli.

En seinni part nætur fórum við ofan dal og fór Gunnar með okkur því að hann átti systur á Efra Skúfi, Guðrúnu. [...] Við vöktum upp á Þverá, þar bjó Nikulás Halldórsson, fengum við þar kaffi, en gáfum vinið í það; svo fórum við að Skúfi [...]. Svo komum við að Kirkjubæ, þar bjó Margrjet ekkja Guðmundar." Þar svaf Sigurður "um daginn og nóttina" og fór svo heim á annan. Þvílík ferð!

Ég hafði mjög gaman af þessari lýsingu þar sem ég þekki til á öllum bæjum sem koma fram þar (enda bjó ég í Hegranesi í nokkur ár) og meira að segja líka alla leið yfir fjöllin sem þeir fóru. Ekki síst frábært að "kynnast" Jóhanni fyrirrennara mínum aðeins – eftir að hafa oft farið í "heimsókn" á gamla bæjastæðið og hugsað til fólksins sem þar bjó á undan mér ...

Mörsugur
(sprich "Mörsügür")

27.12.2023 til 25.1.2024; hefst á miðvikudegi í 9. viku vetrar eða á bilinu 20. til 27. desember.

27.12.2023 bis 25.1.2024; beginnt am Mittwoch der 9. Winterwoche bzw. im Zeitraum 20. bis 27.12.

Sigurður fæddist að Ríp í Hegranesi 10. apríl 1845. Foreldrar hans voru Ingjaldur Þorsteinsson og Guðrún Runólfsdóttir. Þau hjón fluttu að Víðivöllum, í Eyhildarholt og að Balaskarði í Laxárdal fremri. Við þann stað kenndi Sigurður sig alla tíð síðan. Hann dó 26. desember 1933 á Gimli, Kanada.

Hvammshlíð an Heiligabend vor 160 Jahren

Im Tal jenseits des Hammelbergs (Sauðahnjúkur) und der Großen Steine (Urðir) liegt der Hof Trogscharte (Balaskarð). Dort begann vor ziemlich genau 160 Jahren die Reise des damals ungefähr 18-jährigen Sigurður Ingjaldsson (1845–1933, s. Foto) in den Handelsort Tempelmündung (Hofsós). Um ein wenig Geld zu verdienen, hatte er Bekannten auf dem Hof Südliche Insel (Syðri-Ey) versprochen, möglichst noch vor Weihnachten Schnaps und Zucker zu besorgen, was nur dort zu bekommen war. Er brach allein und zu Fuß auf. Den rund 60 km langen Weg durch die Berge, über zwei große Ströme und entlang der Küste kannte er, und das Wetter war gut, er brauchte nur einmal zu übernachten: auf dem Hof Scheibensteinland (Helluland). Erst beim Kaufmann in Hofsós wurde ihm dann klar, dass sein Gepäck 45 kg wiegen würde – und er war klein und nicht besonders kräftig.

Aber er war zäh. Also machte er sich auf den Weg zurück, während es immer mehr schneite und der tiefe Schnee es ihm immer beschwerlicher machte. Die Nacht verbrachte er auf dem Hof Grab (Gröf) bei einem sehr reichen, sehr alten Ehepaar, das sich unerwartet gar nicht wie besonders reiche Leute verhielt. Der alte Mann war damit beschäftigt, auf dem Spinnrad eifrig Wolle zu spinnen. Am nächsten Tag, der noch mehr Schnee brachte, schaffte er es nur bis zum Hof Brandungshalbinsel (Brimnes). Am Tag danach traf er seinen Bekannten Gísli Brandsson, der auch nach Hofsós wollte und dann wieder nach Westen. Sie vereinbarten, dass Sigurður auf ihn warten sollte, damit sie gemeinsam den schwierigen Weg über die tief verschneiten Berge bewältigen könnten. Er übernachtete erst auf dem Hof Treibholzbucht (Keflavík) und danach wiederum auf Helluland, wo er wartete, bis Gísli wiederkam.

Dort ließ er sich überzeugen, sein Gepäck um ein Drittel zu reduzieren und den Rest später zu holen. Die beiden Männer kämpften sich im Tiefschnee bis zum Hof Kalbsflusstal (Kálfárdalur) durch, wo sie die Nacht verbrachten. Ein Mann von dort half ihnen bis zum Hof Schüsselberg (Skálahnjúkur) beim Tragen. Ab dort begleitete sie der Bauer dieses Hofs, Gunnar Hafliðason, mitsamt Skiern und Schlitten, groß und stark und äußerst vertraut mit der Gegend. Nun war es Heiligabend, sehr dunkel und starker Frost. Nach einiger Zeit waren sie nicht mehr sicher, wo sie waren – aber da lief Gunnars Hund voraus, und siehe da, genau zu einem Stein, den sie kannten. Nun war es nicht mehr weit zum Hof Senkenhang (Hvammshlíð). Dort wohnten damals zwei Familien; die drei Männer landeten im Haus von Jóhann Þorkelsson, der sie mit Rauchfleisch, Brot und Kaffee reich bewirtete. Die Männer steuerten Schnaps bei, und die Stimmung stieg. Die halbe Nacht verging mit Gesang und Kaffeetrinken, bis sie zum Hof Querfluss (Þverá) weitergingen, dort die Leute weckten und nochmals Kaffee bekamen. Auf dem Kirchenhof (Kirkjubær) endlich ruhte Sigurður sich anderthalb Tage aus, bis er am 2. Weihnachtstag wieder zu Hause ankam. Kurz danach lieferte er den Männern auf Syðri-Ey die begehrten Waren und war sehr froh, alles geschafft zu haben.

Aðfangadagur 2021 *Heiligabend 2021*

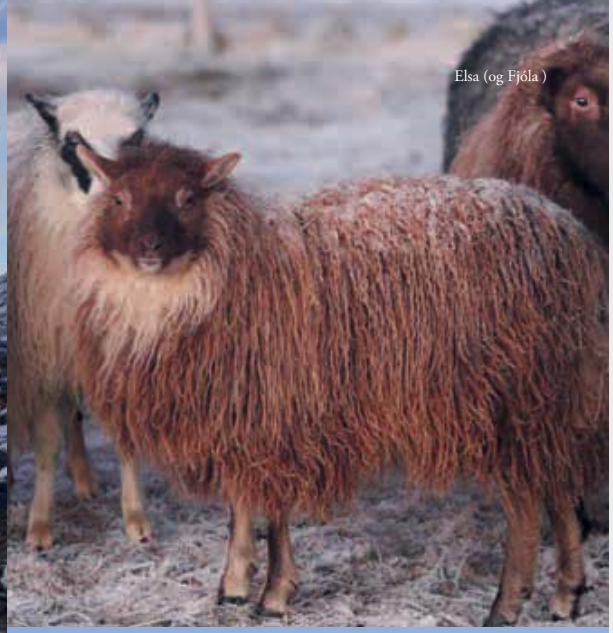

Elsa (og Fjóla)

Desember

Ýlir

Mörsugur

Fös	1	F.[1]	
Lau	***2***	*6.*	
Sun	***3***		
Mán	4	49.	
Þri	5	☾	
Mið	6		
Fim	7		
Fös	8		
Lau	***9***	*7.*	
Sun	***10***		
Mán	11	50.	
Þri	12		Stekkjastaur
Mið	13	●	Gilgjagaur
Fim	14		Stúfur
Fös	15		Þvörusleikir
Lau	***16***	*8.*	Pottasleikir
Sun	***17***		Askasleikir
Mán	18	51.	Hurðaskellir
Þri	19	☽	Skyrgámur
Mið	20		Bjúgnakrækir
Fim	21		Gluggagægir
Fös	22		Gáttaþefur
Lau	***23***	*9.*	***Þorláksmessa****
Sun	***24***		***Aðfangadagur***[K]
Mán	***25***	52.	***Jóladagur***
Þri	***26***		***Annar í jólum***
Mið	27	○	
Fim	28		
Fös	29		
Lau	***30***		
Sun	***31***		***Gamlársdagur***

[1]Fullveldisdagurinn
*Ketkrókur [K]Kertasníkir

Ein blaðsíða enn!
Noch eine Seite!

Riðurannsóknin mikla: svipmyndir

Die große Scrapie-Studie: Impressionen

Impressum

© Verlag Alpha Umi, Richard-Wagner-Str. 18, D-50674 Köln, www.verlag-alpha-umi.de, Tel. 00354-865 8107 – Das Werk ist einschließlich aller seiner Teile urheberrechtlich geschützt. Jede Verwertung außerhalb der engen Grenzen des Urheberrechtsgesetzes ist ohne schriftliche Zustimmung des Verlages unzulässig und strafbar. 1. Auflage 2022 – ISBN 978-3-9818216-7-3

Eyþór í viðtali við RÚV

Tryggð, Trú og Inga á Sveinsstöðum

Gimsteinn, ARR-hrúturinn frægi á Þernunesi

Njálu-Brenna, fyrsta ARR-kindin sem fannst

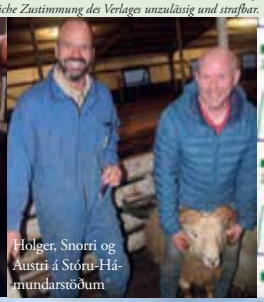

Holger, Snorri og Austri á Stóru-Hámundarstöðum

Gesine prófessor að skoða fé á Lóni 2

Stína Lína og Bjarni Páll á Þorkelsstöðum

Gísli biskup og Þuríður í Glaumbæ

Hilmar og Sara Björk á Uppsölum

Súluvellir

sýni frá Þernunesi

Kristín og Sigurður á Tyrfingsstöðum

Myndir: Marinó Helgi Sigurðsson

Jóhanna í Svansvík og Indriði á Skjaldfönn

Leita að arfberum sem gagnist gegn riðuveiki

DNA á leiðinni á rannsóknarstofuna

Stór stund! Meira um hana í græna kassanum.

Myndir: Sigurgeir B. Hreinsson

Alltaf með: Baugur (og Kappi – í aftursæti)

Deddý, Eyrnaslappa og fleiri á Breiðavaði

Protective effect of the AT$_{137}$RQ and
against classical scrapie in Sa

Gabriele Vaccari[1]*, Gaia Scavia[1], Marcello S
Barbara Chiappini[1], Michela Conte[1], Elena Esp
Gabriella Perfetti[2], Paola Marconi[2], Francesc
Antonino Bella[1], Romolo Nonno[1],

[1] Istituto Superiore di Sanità, Viale Regina Elena
[2] Istituto Zooprofilattico Sperimentale delle Regioni Lazio e Toscana,

Nói frá Möðruvöllum Mynd: Birgitta Lúðvíksdóttir

Snorri og Brynja á Stóru-Hámundarstöðum/Krossum

Fyrstu sendlarnir með sýni: Jannik og Elke

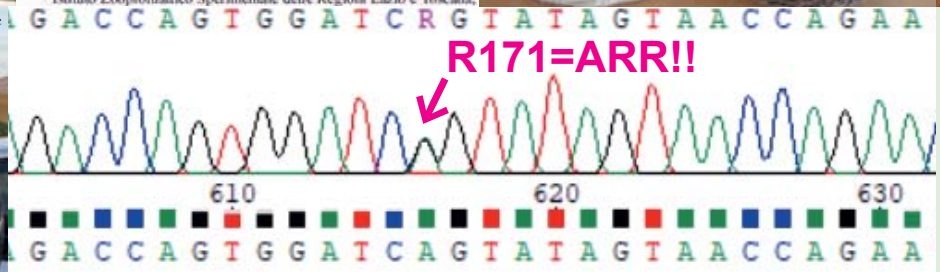

Hvatningarverðlaunin BSE og Nói frá Möðruvöllum

Í samhengi við rannsóknina hlaut ég mjög fallega viðurkenningu frá Búnaðarsambandi Eyjafjarðar og veglegan styrk – og í tilefni þess afar sérstaka gæru: Birgitta og Þórður á Möðruvöllum gáfu mér gæruna þrílita hrútsins Nóa ásamt síðasta reyfi hans. Ég fékk að kynnast Nóa veturgömlum, mér þótti mjög vænt um hann og því var þetta ein dýrmætasta gjöf, sem ég hef hlotið í ævinni! (Svo fannst síðar T137 á bænum – engin tilviljun!)